आजचे पंचांग

(१४ ऑगस्ट २०२६) वार: शुक्रवार महिना व पक्ष: श्रावण शुक्ल पक्ष (शके १९४८) तिथी: द्वितीया संध्याकाळी ६:४७ पर्यंत, नंतर तृतीयानक्षत्र: पूर्वा फाल्गुनी (कट्टा नक्षत्र पहाटे ३:४२ पर्यंत)योग: परिघ सकाळी ९:२७ पर्यंत, नंतर शिव योगकरण: बालव सकाळी ७:४० पर्यंत, नंतर कौलवशुभ व अशुभ वेळ (मुहूर्त) राहुकाळ: दुपारी १०:४५ ते १२:२० दरम्यान (अशुभ वेळ, नवीन कार्य टाळावे)

दैनिक
राज्य लोकतंत्र
नवी दिशा... नवे विचार...

संतोष धुमाळ पोलिसांच्या जाळ्यात

पुणे : गंभीर गुन्ह्यातील सहभाग, महाराष्ट्र संघटित गुन्हेगारी नियंत्रण कायद्यान्वये (मकोका) कारवाई झाल्यानंतर गेल्या वर्षभरापासून गुंगारा देणाऱ्या फरार संतोष धुमाळ या गुन्हेगाराला कोथरूड पोलिसांनी बेड्या ठोकल्या आहेत. पत्नीला भेटण्यास आल्यानंतर त्याला पकडण्यात यश आले आहे. खिडकीतून उडी मारून पळून जाताना त्याला पकडण्यात आले. शेल्टरमध्ये ठेवण्यात येणाऱ्या प्रत्येक श्वानासाठी महापालिकेकडून प्रतिदिन १०३ रुपये देण्यात येणार आहेत.

आरएनआय : MAHMAR/2021/85884 | शुक्रवार, दि. १४ ऑगस्ट २०२६ | वर्ष - १ | अंक - ३१७ | पाने - ४ | पुणे/पिंपरी-चिंचवड

सारांश वृत्त

राज्यातील एक कोटी, ८० लाख मतदार अपात्र? मतदारांनी १७ ऑगस्टपर्यंत अर्ज भरून देण्याचे आवाहन

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

मुंबई: राज्यात मतदार यांद्याच्या विशेष सखोल फेरतपासणी (एसआयआर) मोहिमेअंतर्गत घरोघरी जाऊन गणना पत्रे भरून घेण्याची प्रक्रिया अंतिम टप्प्यात असून सुमारे १८.४६ टक्के म्हणजेच एक कोटी, ८० लाख, ६० हजार मतदारांनी गणना प्रपत्रे जमा केलेली नाहीत. त्यामुळे हे मतदार मतदार यादीतून वगळले जाण्याची शक्यता वर्तविली जात आहे. या मतदारांची यादी जिल्हा स्तरावर जाहीर केली जाणार असून त्यांनी त्वरित गणना प्रपत्रे भरुन द्यावीत असे आवाहन मुख्य निवडणूक अधिकारी एस. चोक्कलिंगम यांनी बुधवारी केले.

राज्यातील एकूण ९ कोटी ७८ लाख ५४ हजार मतदारांपैकी ९९ टक्के म्हणजेच ९ कोटी ६९ लाख ९८ हजार मतदारांपर्यंत गणन प्रपत्र वाटप करण्यात आले आहे. यापैकी ७ कोटी ६० लाख ९८ हजार(७७.७७टक्के) मतदारांकडून स्वाक्षरीसह प्राप्त झालेल्या गणना प्रपत्रांचे डिजिटायझेशन पूर्ण झाले असून १८.४६ टक्के मतदारांनी गणना प्रपत्र जमा केलेली नाहीत. तर ३६ लाख ९५ हजार मतदारांच्या गणना प्रपत्रावर कार्यवाही सुरु आहे. ज्या १८.४६ टक्के मतदारांचे गणना प्रपत्र जमा झालेले नाही त्यामध्ये प्रामुख्याने गैरहजर, स्थलांतरित, मृत आणि दुबार मतदारांचा सामावेश आहे. विशेषत: मुंबई, ठाणे, नागपूर, पालघर, रायगड या जिल्हयात गणना प्रपत्र जमा न करणाऱ्या मतदारांची संख्या अधिक असल्याची माहितीही चोकलिंगम यांनी पत्रकार परिषदेत दिली.

मुंबईत ३० टक्के मतदार अपात्र

मुंबई शहर आणि मुंबई उपनगर या दोन्ही जिल्ह्यांचा विचार करता आतापर्यंत ६३ टक्के गणना प्रपत्रांचे डिजिटायझेशन पूर्ण झाले आहे. सुमारे ३० टक्के गणना प्रपत्र मतदारांनी दिलेली नसून ७ टक्के प्रकरणांची प्रक्रिया सुरू आहे. ठाण्यातही स्थलांतरित मतदार अधिक असल्याने मतदान नोंदणी अधिकारी(बीएलओ) यांना मतदारांर्यंत पोहचण्यात अडचणी येत आहेत. महानगर क्षेत्रांमध्ये स्थलांतरित लोकसंख्येमुळे अशा प्रकरणांचे प्रमाण तुलनेने अधिक असल्याचेही मुख्य निवडणूक अधिकारी यांनी सांगितले.

एआयला लगाम कोण घालणार? सर्वोच्च न्यायालयाने जबाबदारी सरकारवर टाकली; आता राजकीय हितासाठी तंत्रज्ञानाच्या वापरावर केंद्राची कसोटी

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

नवी दिल्ली । प्रतिनिधी

कृत्रिम बुद्धिमत्तेचा सरकारी वापर नियंत्रित करण्यासाठी तातडीने मार्गदर्शक तत्त्वे जारी करण्यास सर्वोच्च न्यायालयाने नकार दिल्यानंतर आता खरी परीक्षा केंद्र सरकारची सुरू झाली आहे. न्यायालयाने धोरणनिर्मिती हा न्यायपालिकेचा विषय नसल्याचे स्पष्ट करत याचिकाकर्त्याला आपली मागणी केंद्र सरकारकडे अधिकृत निवेदनाच्या स्वरूपात मांडण्यास सांगितले. त्यामुळे एआयच्या वापराबाबत सरकारने आपल्या अधिकारांचा वापर सार्वजनिक हितासाठी करायचा की राजकीय हितसंबंधांसाठी, हा मूलभूत प्रश्न निर्माण झाला आहे.

सरन्यायाधीश सूर्यकांत यांच्या नेतृत्वाखालील खंडपीठाने एआय हे अत्यंत तांत्रिक आणि वेगाने बदलणारे क्षेत्र असल्याचे नमूद केले. सरकारने कोणते नियम करावेत, कोणत्या यंत्रणांना एआय वापरण्याची परवानगी द्यावी आणि कोणत्या क्षेत्रात निर्बंध असावेत, हे धोरणात्मक निर्णय आहेत. त्यामुळे न्यायालयाने स्वतः नियम तयार करण्याऐवजी सरकारला निर्णय घेण्याची जबाबदारी सोपवली आहे.

मात्र ही जबाबदारी सरकारसाठी सोपी नाही. कारण एआयचा वापर आता केवळ तंत्रज्ञान किंवा संगणकीय सुविधेपुरता मर्यादित राहिलेला नाही. रेशन, निवृत्तीवेतन, आरोग्य योजना, शिष्यवृत्ती यांसारख्या मूलभूत सरकारी योजनांमध्ये संगणकीय गणनेवर आधारित यंत्रणेने एखाद्या नागरिकाला अपात्र ठरवले, तर त्याच्या हक्काचे काय? संगणकीय निर्णयामुळे चुकीचा लाभ नाकारला गेला, तर नागरिकाने दाद कुठे मागायची? या प्रश्नांची उत्तरे स्पष्ट असणे आवश्यक आहे.

याहून गंभीर मुद्दा म्हणजे सरकारी यंत्रणांकडून पाळत ठेवणे, अंतर्गत सुरक्षा, संभाव्य गुन्हेगारीचा अंदाज किंवा समाजमाध्यमांवरील माहितीच्या नियंत्रणासाठी एआयचा वापर होत असेल, तर त्यावर स्वतंत्र देखरेख असणे अत्यावश्यक आहे. कारण तंत्रज्ञान जितके शक्तिशाली, तितकी त्याच्या गैरवापराची शक्यताही मोठी.

विशेषतः राजकीय वातावरणात एआयचा वापर निवडक पद्धतीने होण्याचा धोका दुर्लक्षित करता येणार नाही. एखाद्या नागरिकाचे समाजमाध्यमांवरील वर्तन, राजकीय मत, आंदोलनातील सहभाग किंवा सरकारवरील टीका यांचे संगणकीय विश्लेषण करून त्याच्यावर नजर ठेवली गेली, तर हा प्रश्न केवळ तंत्रज्ञानाचा राहत नाही; तो नागरिकांच्या मूलभूत स्वातंत्र्याचा प्रश्न बनतो.

म्हणूनच केंद्र सरकारने एआयच्या वापराबाबत नियम करताना काही मूलभूत तत्त्वे स्पष्ट करणे आवश्यक आहे. मानवी देखरेख, स्वतंत्र संगणकीय तपासणी, निर्णयाविरोधात दाद मागण्याची संधी, पारदर्शकता आणि नागरिकांच्या माहितीचे संरक्षण ही किमान सुरक्षा कवच असली पाहिजेत.

सर्वात महत्त्वाचे म्हणजे सरकारी एआय प्रणालींच्या वापराबाबत शक्य तितकी माहिती सार्वजनिक केली पाहिजे. कोणत्या विभागात कोणते तंत्रज्ञान वापरले जाते, त्याचा उद्देश काय आहे, निर्णय कोण घेतो आणि चुकीच्या निर्णयाची जबाबदारी कोणाचीयाचे उत्तर नागरिकांना मिळाले पाहिजे.

सर्वोच्च न्यायालयाने सरकारला धोरणात्मक निर्णय घेण्याची मोकळीक दिली आहे. पण मोकळीक म्हणजे अमर्याद अधिकार नव्हे. सरकारने एआयचा वापर प्रशासन अधिक कार्यक्षम करण्यासाठी करावा, नागरिकांच्या अधिकारांवर नियंत्रण ठेवण्यासाठी नव्हे.

आज सरकारसमोर खरी कसोटी हीच आहेएआयचा वापर लोकशाही मजबूत करण्यासाठी होणार की सत्तेच्या राजकीय हितसंबंधांना बळ देण्यासाठी?

याचे उत्तर केवळ सरकारी आदेशांतून नव्हे, तर पारदर्शक नियम, स्वतंत्र देखरेख आणि नागरिकांच्या अधिकारांच्या संरक्षणातून मिळाले पाहिजे. कारण उद्याच्या भारतात प्रश्न एआय किती बुद्धिमान आहे हा नसेल; प्रशासन त्याचा वापर किती जबाबदारीने करते, हा असेल.

नालसारच्या विद्यार्थ्यांना वकिलीपासून रोखण्याचा आदेश मागे; मग एवढी घाई कोणाच्या दबावाखाली?

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

नवी दिल्ली : प्रतिनिधी

नालसार विद्यापीठाच्या २०२६च्या पदवीधर विद्यार्थ्यांना वकिलीच्या व्यवसायात प्रवेश देण्यास राज्य बार परिषदांनी मनाई करावी, असा आदेश देऊन काही दिवसांतच बार कौन्सिल ऑफ इंडियाने तो निर्णय मागे घेतला आहे. विशेष म्हणजे, या विद्यार्थ्यांपैकी बहुसंख्य विद्यार्थी निर्दोष असून त्यांनी सरन्यायाधीशांच्या विरोधातील कथित मोहिमेत सहभागी होण्याचा हेतू ठेवला नव्हता, असे बार कौन्सिलच्या बैठकीत स्पष्ट झाल्यानंतर हा निर्णय मागे घेण्यात आला.

मग प्रश्न सरळ आहेबहुसंख्य विद्यार्थी निर्दोष होते, हे जर आता लक्षात आले असेल, तर आधी त्यांची वकिलीची संधी रोखण्याची एवढी घाई का करण्यात आली?

नालसारच्या पदवीधर विद्यार्थ्यांचा प्रश्न केवळ विद्यापीठातील एका कार्यक्रमाचा किंवा सरन्यायाधीशांच्या विरोधातील कथित मोहिमेचा प्रश्न राहिलेला नाही. या प्रकरणाने कायदा, न्यायव्यवस्था आणि विद्यार्थ्यांच्या भवितव्यामधील संबंधांवर गंभीर प्रश्न उपस्थित केला आहे. बार कौन्सिल ऑफ इंडियाचे अध्यक्ष मानन कुमार मिश्रा यांच्या आधीच्या निर्देशामुळे राज्य बार परिषदांना नालसारच्या २०२६च्या पदवीधर विद्यार्थ्यांची वकील म्हणून नोंदणी करण्यापासून रोखण्यात आले होते. म्हणजे आंदोलनात सहभागी झाल्याचा आरोप असो किंवा नसो, संपूर्ण पदवीधर वर्गाच्या व्यावसायिक भवितव्यावरच टांगती तलवार ठेवण्यात आली होती. आता तो आदेश मागे घेताना सांगितले जाते की बहुसंख्य विद्यार्थी निर्दोष होते. मग पहिल्या आदेशामागे नेमकी प्रक्रिया काय होती? प्रत्येक विद्यार्थ्याची स्वतंत्र चौकशी झाली होती का? पुरावे तपासले होते का? की काही विद्यार्थ्यांच्या कथित भूमिकेचा राग संपूर्ण विद्यार्थ्यांच्या भवितव्यावर काढला गेला? याहून गंभीर प्रश्न म्हणजे या निर्णयामागे राजकीय विचार किंवा दबावाची छाया होती का? एखाद्या विद्यार्थ्याने न्यायव्यवस्थेतील सर्वोच्च पदावरील व्यक्तीच्या भूमिकेवर प्रश्न उपस्थित केला म्हणून त्याला वकिलीच्या व्यवसायापासून रोखणे, हा कायदेशीर शिस्तीचा भाग होता की मतभेद दाबण्याचा प्रयत्न? जर विद्यार्थ्यांनी खरोखर नियम मोडले असतील, तर चौकशी करा, जबाबदारी निश्चित करा आणि दोष सिद्ध झाल्यास कारवाई करा. पण दोष सिद्ध होण्यापूर्वीच संपूर्ण विद्यार्थीवर्गाला व्यावसायिक शिक्षेच्या सावलीत आणणे, हा न्यायाचा कोणता सिद्धांत आहे?

शिवसेना निकालाचा फेरविचारच न्यायाचा मार्ग? सिब्बल यांच्या युक्तिवादाने सर्वोच्च न्यायालयासमोर पुन्हा उभा राहिला घटनात्मक पेच

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

नवी दिल्ली / प्रतिनिधी

शिवसेना पक्ष आणि धनुष्यबाण चिन्हाच्या वादात ज्येष्ठ विधिज्ञ कपिल सिब्बल यांनी मांडलेला युक्तिवाद सर्वोच्च न्यायालयासमोर केवळ राजकीय प्रश्न नाही, तर घटनात्मक अधिकारांच्या परस्परसंबंधाचा मूलभूत प्रश्न उभा करतो. तत्कालीन सरन्यायाधीश डी. वाय. चंद्रचूड यांच्या अध्यक्षतेखालील घटनापीठाच्या निर्णयाचा सात न्यायाधीशांच्या घटनापीठाकडून फेरविचार करावा, अशी मागणी सिब्बल यांनी केली आहे.

सिब्बल यांच्या युक्तिवादाचा गाभा असा आहे की, आमदारांच्या अपात्रतेचा प्रश्न विधानसभा अध्यक्षांकडे आणि पक्ष-चिन्हाचा प्रश्न निवडणूक आयोगाकडे एकाच वेळी चालू शकतो; मात्र या दोन्ही प्रक्रियांचे निष्कर्ष परस्परांवर परिणाम करणारे असतील, तर स्वतंत्रपणे निर्णय घेण्याची घटनात्मक सुसंगती काय, हा गंभीर प्रश्न निर्माण होतो. याच ठिकाणी न्यायालयासमोर खरी कसोटी आहे. निवडणूक आयोगाने विधिमंडळातील बहुमताला पक्षावरील दाव्याचा निर्णायक आधार मानणे घटनात्मक तरतुदींवर आधारित होते का, की तो कायद्याच्या अर्थाचा विस्तार होता? हा प्रश्न केवळ शिवसेनेपुरता मर्यादित नाही. भविष्यात कोणत्याही राजकीय पक्षात फूट पडल्यास पक्षाचे नाव, चिन्ह आणि संघटनात्मक नियंत्रण ठरवण्याची प्रक्रिया याच निकषांवर चालणार आहे.

शिंदे गटाकडे तत्कालीन विधानसभेत अधिक आमदार आणि लोकसभेत अधिक खासदार होते, तर ठाकरे गटाकडे विधान परिषद व राज्यसभेतील प्रतिनिधित्व होते. त्यामुळे केवळ एका सभागृहातील संख्याबळाच्या आधारे पक्षाची ओळख निश्चित करणे कितपत योग्य, हा प्रश्न सिब्बल यांनी उपस्थित केला आहे.

आरएसएसलाही अभिव्यक्ती स्वातंत्र्याचा धोका? सरकारच्या कार्यपद्धतीवर राहुल गांधींचा गंभीर सवाल

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

नवी दिल्ली : भारतीय राजकारणात अभिव्यक्ती स्वातंत्र्याचा प्रश्न आता केवळ सरकारविरोधी आवाजांपुरता मर्यादित राहिलेला नाही. विरोधी पक्षनेते राहुल गांधी यांनी राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघाच्या (आरएसएस) विचारांशी मूलभूत मतभेद असतानाही, आरएसएसची अभिव्यक्ती दाबण्याचा प्रयत्न झाला तर मी त्यांच्या अभिव्यक्ती स्वातंत्र्याचे रक्षण करेन, असे विधान केल्याने या प्रश्नाला नवे राजकीय परिमाण मिळाले आहे.

राहुल गांधींच्या विधानातील सर्वात महत्त्वाचा मुद्दा म्हणजे लोकशाहीमध्ये आपल्या विरोधकाच्या अधिकाराचेही संरक्षण करण्याची तयारी. प्रश्न आरएसएसचा असो, काँग्रेसचा असो, विद्यार्थी आंदोलनाचा असो किंवा सरकारवर टीका करणाऱ्या एखाद्या सामान्य नागरिकाचाअभिव्यक्ती स्वातंत्र्याचा अधिकार समान असला पाहिजे, ही त्यांच्या भूमिकेची मध्यवर्ती कल्पना आहे.

मात्र येथेच एक गंभीर राजकीय प्रश्न उभा राहतोआज भारतात आरएसएससारख्या प्रभावशाली संघटनेलाही अभिव्यक्ती स्वातंत्र्य धोक्यात येण्याची भीती वाटावी, अशी परिस्थिती निर्माण झाली आहे का?

सरकारच्या कार्यपद्धतीवर टीका करणाऱ्यांवर दबाव, आंदोलनांवरील निर्बंध, विरोधी आवाजांना राष्ट्रहिताच्या चौकटीत मोजण्याची प्रवृत्ती आणि सार्वजनिक निदर्शनांवर प्रशासनिक मर्यादा यामुळे अभिव्यक्ती स्वातंत्र्याच्या व्यापक अर्थावर प्रश्न उपस्थित होत आहेत. जंतरमंतरवरील विद्यार्थ्यांच्या आंदोलनाचा संदर्भ देताना राहुल गांधी यांनी हाच मुद्दा उपस्थित केला. विद्यार्थ्यांना आपली बाजू मांडायची आहे; मात्र त्यांचा आवाज ऐकण्याऐवजी व्यवस्था त्यांना नियंत्रित करण्याचा प्रयत्न करत असल्याचा आरोप त्यांनी केला.

लोकशाहीची खरी कसोटी सत्तेच्या बाजूने बोलणाऱ्याला किती स्वातंत्र्य आहे यात नसते; सत्तेवर टीका करणाऱ्याला किती स्वातंत्र्य आहे यात असते. आणि

त्याहून पुढे जाऊन, आपल्याशी वैचारिकदृष्ट्या पूर्णपणे असहमत असलेल्या व्यक्ती किंवा संघटनेच्या अधिकारासाठी उभे राहण्याची तयारी आहे का, हे लोकशाहीचे खरे मोजमाप ठरते.

याच कारणामुळे राहुल गांधींचे आरएसएसविषयीचे विधान राजकीयदृष्ट्या वेगळे ठरते. आरएसएस आणि काँग्रेस यांच्यातील वैचारिक संघर्ष सर्वश्रुत आहे. तरीही संघाच्या अभिव्यक्ती स्वातंत्र्याचे संरक्षण करण्याची भूमिका मांडणे म्हणजे विरोधकाच्या अधिकाराला मान्यता देणे, असा त्याचा अर्थ लावता येतो.

मात्र यामुळे सरकारची जबाबदारी आणखी वाढते. जर सरकारला आपले विरोधक, विद्यार्थी, सामाजिक संघटना किंवा टीकाकार यांचा आवाज ऐकण्याची भीती वाटत नसेल, तर त्यांना बोलू देण्यात अडचण का असावी? प्रशासनाचा उद्देश कायदा-सुव्यवस्था राखणे असला तरी त्याच्या नावाखाली राजकीय किंवा सामाजिक असहमती दडपली जात नाही ना, याची सतत तपासणी होणे आवश्यक आहे.

आरएसएसच्या अधिकाराचा प्रश्न उपस्थित होणे हीच भारतीय लोकशाहीसाठी धोक्याची घंटा ठरू शकतेपण त्याचा निष्कर्ष सरकारने आरएसएसविरोधी आहे असा सरळ काढणेही योग्य ठरणार नाही. त्याऐवजी व्यापक प्रश्न विचारला पाहिजे : आज कोणत्याही भारतीय नागरिकाला, संघटनेला किंवा राजकीय विचारसरणीला सत्तेच्या भीतीशिवाय आपले मत मांडता येते का?

कारण अभिव्यक्ती स्वातंत्र्य निवडक लोकांसाठी असेल तर ते स्वातंत्र्य राहत नाही; ते सत्तेने दिलेली परवानगी बनते. आणि लोकशाहीत परवानगीने नव्हे, तर अधिकाराने बोलता आले पाहिजे.

लाडक्या बहिणी’साठी सामाजिक न्यायाचा पैसा वळवला

हा निधी किती दिवसांत भरून काढणार? ३१९ कोटींच्या निर्णयाने सरकारसमोर मोठा प्रश्न

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

मुंबई । प्रतिनिधी

‘मुख्यमंत्री माझी लाडकी बहीण’ योजनेच्या जुलै महिन्याच्या हप्त्यासाठी अनुसूचित जाती घटकातील तब्बल ३१९.५३ कोटी रुपयांचा निधी महिला व बाल विकास विभागाकडे वळवण्यास राज्य सरकारने मंजुरी दिली आहे. रक्षाबंधनापूर्वी लाभार्थी महिलांना आर्थिक मदत मिळावी, हा निर्णयाचा तातडीचा उद्देश असला तरी त्यातून एक अधिक गंभीर प्रश्न समोर आला आहेसामाजिक न्यायासाठी राखून ठेवलेला पैसा दुसऱ्या योजनेसाठी वळवल्यानंतर तो निधी परत कोणत्या कालमर्यादेत आणि कोणत्या तरतुदीतून भरून काढला जाणार?

सरकारने निधीचे वितरण केले, लाभार्थींना हप्ता मिळण्याचा मार्ग मोकळा झाला; पण सार्वजनिक पैशांच्या व्यवस्थापनाचा खरा प्रश्न त्यानंतर सुरू होतो. अनुसूचित जाती घटकासाठी अर्थसंकल्पात केलेली तरतूद ही त्या समाजाच्या विकासासाठी असते. शिक्षण, रोजगार, कौशल्यविकास, सामाजिक सुरक्षा, पायाभूत सुविधा आणि कल्याणकारी योजनांसाठी हा पैसा वापरला जाणे अपेक्षित असते. त्यामुळे त्या निधीचा तात्पुरता वापर दुसऱ्या योजनेसाठी होत असेल, तर त्याची परतफेड कधी आणि कशी होणार, याचे स्पष्ट उत्तर सरकारने जनतेसमोर ठेवणे आवश्यक आहे.

विशेष म्हणजे हा प्रकार पहिल्यांदाच घडत असल्याचा प्रश्नही उपस्थित होत आहे. ‘लाडकी बहीण’ योजना ही मोठ्या आर्थिक बांधिलकीची योजना आहे. पात्र महिलांना दरमहा १,५०० रुपये देण्यासाठी सरकारला सातत्याने मोठ्या प्रमाणावर निधी उपलब्ध करावा लागतो. त्यामुळे महसूल आणि कल्याणकारी योजनांमधील प्राधान्यक्रमाचा प्रश्न आता अधिक तीव्र होत आहे.

३१९ कोटी रुपये वळवणे ही केवळ एका विभागातून दुसऱ्या विभागात केलेली प्रशासकीय हालचाल आहे, असे सांगून विषय संपवता येणार नाही. कारण या पैशाचा मूळ उद्देश काय होता, तो उद्देश किती काळासाठी प्रभावित होणार आहे आणि संबंधित विभागाला आवश्यक निधी वेळेवर परत मिळणार आहे का, हे स्पष्ट झाले पाहिजे.

याहून मोठा प्रश्न म्हणजे सरकारने यासाठी ‘निधी समायोजन’ची ठोस कालमर्यादा निश्चित केली आहे का? उदाहरणार्थ, पुढील अर्थसंकल्पीय पुनर्विनियोजनात, पूरक मागण्यांमध्ये किंवा इतर प्रशासकीय तरतुदीतून हा निधी परत सामाजिक न्याय विभागाच्या खात्यात जमा केला जाणार आहे का? जर असेल तर त्याची तारीख, आदेश आणि आर्थिक स्रोत सार्वजनिक केले पाहिजेत.

दरम्यान, या योजनेतील लाभार्थी संख्येत मोठी घट झाल्याचे सरकारच्या पडताळणी प्रक्रियेतून समोर आले आहे. ई-केवायसी अपूर्ण असणे, उत्पन्नाची मर्यादा ओलांडणे किंवा सरकारी सेवेत असणे यांसारख्या कारणांमुळे अनेक महिलांना अपात्र ठरवण्यात

आले आहे. त्यामुळे एका बाजूला पात्र लाभार्थ्यांना पैसे देण्यासाठी अतिरिक्त निधीची गरज भासत असताना दुसऱ्या बाजूला सामाजिक न्याय विभागाच्या निधीच्या वापराबाबत प्रश्न उपस्थित होत आहेत.

सरकारने गरीब आणि गरजू महिलांना आर्थिक मदत देणे चुकीचे नाही. उलट अशा योजनांची गरज असू शकते. पण एका कल्याणकारी योजनेचा खर्च भागवण्यासाठी दुसऱ्या वंचित घटकासाठी राखीव निधी वारंवार वापरला जाऊ लागला, तर आर्थिक नियोजनावर प्रश्न उपस्थित होणे स्वाभाविक आहे.

म्हणून आता सरकारने केवळ ‘रक्षाबंधनापूर्वी हप्ता’ मिळेल एवढे सांगून थांबू नये. ३१९.५३ कोटींचा सामाजिक न्याय विभागाचा निधी नेमका किती दिवसांत भरून काढणार, कोणत्या निधीतून भरून काढणार आणि त्यासाठी कोणती लेखी आर्थिक तरतूद केली आहेयाचे स्पष्ट उत्तर महाराष्ट्राला हवे आहे.

कारण लाभार्थी महिलांना पैसे देणे जितके महत्त्वाचे आहे, तितकेच त्या पैशाचा हिशेब देणेही लोकशाही सरकारचे कर्तव्य आहे.

संपादकीय

टाटा : उद्योगाची ताकद मोठी की विश्वासाचे भांडवल?

भारतामध्ये उद्योगपती म्हटले की टाटा, अंबानी आणि अदानी ही तीन मोठी नावे समोर येतात. तिन्ही समूह आर्थिकदृष्ट्या शक्तिशाली आहेत; मात्र समाजाच्या नजरेत या तिन्ही नावांची प्रतिमा सारखी नाही. त्यातील सर्वात महत्त्वाचा फरक आहेविश्वासाचा.

जमशेदजी टाटा यांनी १८६८ मध्ये सुरू केलेल्या उद्योगप्रवासाने भारतीय औद्योगिकीकरणाला नवी दिशा दिली. पोलाद, वाहन, माहिती-तंत्रज्ञान, विमान वाहतूक, ग्राहक उत्पादने अशा अनेक क्षेत्रांत टाटा समूहाने आपली छाप निर्माण केली. टाटा समूहाची खरी ताकद केवळ त्याच्या कंपन्यांच्या बाजारमूल्यात नाही, तर अनेक दशकांत निर्माण झालेल्या संस्थात्मक विश्वासात आहे.

टाटा सन्समधील ६६ टक्के हिस्सा टाटा ट्रस्ट्सकडे आहे. शिक्षण, आरोग्य, संशोधन आणि सामाजिक विकासासाठी या ट्रस्ट्सकडून होणारे काम टाटा समूहाला इतर कॉर्पोरेट समूहांपेक्षा वेगळी ओळख देते. त्यामुळे 'टाटा' हे केवळ उद्योगाचे नाव राहिलेले नाही; ते एका विशिष्ट व्यावसायिक मूल्यव्यवस्थेचे प्रतीक बनले आहे.

पण आज त्या विश्वासाचीच खरी परीक्षा सुरू झाली आहे.

गेल्या काही वर्षांत भारतात उद्योग आणि सत्तेतील संबंध हा सार्वजनिक चर्चेचा विषय बनला आहे. अदानी आणि अंबानी समूहांच्या वेगवान विस्तारावर विरोधकांकडून प्रश्न उपस्थित केले जातात. मोठ्या पायाभूत सुविधा, ऊर्जा, विमान वाहतूक, दूरसंचार आणि तंत्रज्ञान क्षेत्रांत सरकार आणि खासगी उद्योगांचे सहकार्य अपरिहार्य आहे. त्यामुळे सरकारशी उद्योगांचे संबंध असणे हे स्वतःमध्ये चुकीचे नाही. मात्र नियम सर्वांसाठी समान आहेत का, स्पर्धेला समान संधी मिळते का आणि उद्योगाची वाढ कार्यक्षमतेवर होते की सत्तेच्या जवळिकीवरहा खरा प्रश्न आहे.

कारण उद्योग आणि राजकारणातील जवळीक जर पारदर्शकतेवर प्रश्नचिन्ह निर्माण करू लागली, तर त्याचा फटका केवळ एका उद्योगसमूहाला बसत नाही. संपूर्ण कॉर्पोरेट व्यवस्थेवरील जनतेचा विश्वास डळमळतो.

याच ठिकाणी टाटा समूहाचे महत्त्व वाढते. टाटा नावाची सार्वजनिक प्रतिमा मोठ्या प्रमाणावर उद्योगाबरोबरच प्रामाणिकपणा, सामाजिक जबाबदारी आणि संस्थात्मक विश्वासाशी जोडली गेली आहे. टाटा मोटर्सपासून टीसीएसपर्यंत आणि टाटा स्टीलपासून टायटनपर्यंत विविध क्षेत्रांतील विस्तार असूनही या समूहाकडे पाहण्याची भारतीय समाजाची नजर केवळ 'किती पैसा कमावला?' अशी राहिलेली नाही.

म्हणूनच टाटांसमोरील आव्हान केवळ बाजारातील स्पर्धेचे नाही. टाटा मोठा समूह आहे हे सिद्ध करण्याची गरज त्यांना नाही; टाटा वेगळा का आहे, हे सिद्ध करण्याची गरज आहे.

रतन टाटा यांच्या निधनानंतर हा प्रश्न आणखी महत्त्वाचा झाला आहे. त्यांच्या नेतृत्वाने टाटा नावाला जागतिक विस्तारासोबत विश्वासाची मजबूत प्रतिमा दिली. पुढील नेतृत्वाची खरी कसोटी किती कंपन्या विकत घेतल्या, किती गुंतवणूक केली किंवा बाजारमूल्य किती वाढवले यावरच होणार नाही. टाटा नावाशी जोडलेला विश्वास किती टिकवला, यावरही होणार आहे.

मात्र या चर्चेकडे 'टाटा विरुद्ध अदानी' किंवा 'टाटा विरुद्ध अंबानी' अशा राजकीय चष्म्यातून पाहणे चुकीचे ठरेल. भारताला मोठे उद्योगसमूह आवश्यक आहेत. देशाला गुंतवणूक, रोजगार, तंत्रज्ञान, जागतिक स्पर्धात्मकता आणि पायाभूत विकासाची गरज आहे. टाटा असो, अदानी असो किंवा अंबानीजो उद्योग पारदर्शकपणे, कायद्याच्या चौकटीत आणि कार्यक्षमतेच्या आधारावर वाढतो, त्याचे स्वागतच झाले पाहिजे.

पण त्याचवेळी एक मूलभूत मर्यादा स्पष्ट असली पाहिजेकोणताही उद्योगसमूह सरकारपेक्षा मोठा नसावा आणि सरकारनेही कोणत्याही उद्योगसमूहाला नियमांपेक्षा मोठे बनवू नये. भारताला अब्जावधी डॉलरचे उद्योगसमूह हवेत; पण त्याहून महत्त्वाचे म्हणजे भारताला विश्वासार्ह उद्योगसंस्कृती हवी आहे. उद्योगाची ताकद त्याच्या सत्तेशी असलेल्या जवळिकीने नव्हे, तर नवकल्पना, गुणवत्ता, गुंतवणूक, रोजगार आणि पारदर्शकतेने मोजली गेली पाहिजे. टाटा समूहाने भविष्यात सेमीकंडक्टर, इलेक्ट्रॉनिक्स, ऊर्जा, संरक्षण, विमान वाहतूक आणि तंत्रज्ञानासारख्या क्षेत्रांत मोठी गुंतवणूक केली तरी त्याचे स्वागत झाले पाहिजे. मात्र या विस्तारासोबत टाटा नावाचे सर्वात मोठे भांडवलविश्वासअबाधित राहिले पाहिजे. कारण पैसा पुन्हा कमावता येतो. बाजारमूल्य पुन्हा वाढवता येते. कंपनी पुन्हा उभी करता येते. पण सार्वजनिक विश्वास गमावला तर तो पुन्हा मिळवण्यासाठी वर्षे नव्हे, कदाचित पिढ्या लागतात. म्हणून टाटा समूहासमोरील खरी परीक्षा नफ्याची नाही; विश्वासाची आहे.

आज भारताला केवळ मोठे उद्योगपती नको आहेत. भारताला असे मोठे उद्योग हवे आहेत ज्यांच्याकडे पाहताना सामान्य नागरिकाला वाटेलहा उद्योग शक्तिशाली आहे, जागतिक आहे, नफा कमावतो; पण तो देशाच्या संस्था, कायदा आणि लोकशाहीपेक्षा मोठा नाही.

याच कसोटीवर टाटांचे भवितव्य ठरणार आहे. टाटा समूहाने इतर उद्योगसमूहांपेक्षा किती मोठे व्हायचे, हा प्रश्न दुय्यम आहे. टाटा नावाने कमावलेला विश्वास पुढच्या पिढीपर्यंत तितक्याच ताकदीने पोहोचणार का, हा खरा प्रश्न आहे.

कारण भारताला फक्त मोठे कॉर्पोरेट समूह नकोतभारताला विश्वास ठेवता येतील असे मोठे उद्योग हवे आहेत.

पुणे-पिंपरी-चिंचवडमध्ये चार आसनी ई-रिक्षांना अखेर हिरवा कंदील; मीटरनुसारच भाडे आकारणी

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

पिंपरी-चिंचवड । प्रतिनिधी

पुणे आणि पिंपरी-चिंचवड शहरातील प्रवाशांसाठी तसेच ई-रिक्षा चालकांसाठी महत्त्वाचा निर्णय घेण्यात आला आहे. पुणे प्रादेशिक परिवहन प्राधिकरणाच्या (ठ्ढअ) ३ ऑगस्ट रोजी झालेल्या बैठकीत चार आसनी ई-रिक्षांना नोंदणी आणि संचालनाची अधिकृत परवानगी देण्यात आली आहे. त्यामुळे शहरातील लास्ट-माइल कनेक्टिव्हिटीला मोठी चालना मिळण्याची शक्यता आहे.

पुणे महानगरपालिका, पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिका तसेच संबंधित नगरपालिका आणि नगरपरिषदांच्या हद्दीत आवश्यक नियम व परवानग्यांच्या अधीन राहून या ई-रिक्षांची नोंदणी करता येणार आहे.

मीटरनुसारच भाडे

ई-रिक्षासाठी स्वतंत्र भाडेव्यवस्था न ठेवता विद्यमान ऑटो-रिक्षांना लागू असलेली भाडे रचना लागू करण्यात आली आहे. ई-रिक्षांमध्ये इलेक्ट्रॉनिक मीटर बसवणे बंधनकारक राहणार आहे. त्यामुळे प्रवाशांकडून मनमानी भाडे आकारण्यास आळा बसण्याची तसेच चालक आणि प्रवाशांमधील भाड्यावरून होणारे वाद कमी होण्याची अपेक्षा आहे.

लास्ट-माइल कनेक्टिव्हिटीला मिळणार बळ

निवासी भाग, बाजारपेठा, व्यावसायिक परिसर तसेच सार्वजनिक वाहतूक केंद्रांपर्यंत प्रवाशांना पोहोचवण्यासाठी ई-रिक्षांचा उपयोग होऊ शकतो. पुणे आणि पिंपरी-चिंचवडमधील मेट्रो, बसस्थानके आणि इतर सार्वजनिक वाहतूक व्यवस्थेशी जोडणी करण्यासाठी या वाहनांची भूमिका महत्त्वाची ठरण्याची शक्यता आहे.

राष्ट्रीय महामार्गालगतच्या प्रतिबंधित क्षेत्रांबाबत लागू असलेल्या नियमांचे पालन करूनच ई-रिक्षांना संचालनाची परवानगी असेल.

ई-रिक्षांची रंगसंगतीही निश्चित

महाराष्ट्र मोटार वाहन नियमांनुसार ई-रिक्षांचा रंग निश्चित करण्यात आला आहे. वाहनाचे छत किंवा हूड क्रीम पिवळ्या रंगाचे, तर उर्वरित वाहन काळ्या रंगाचे असणे आवश्यक राहणार आहे. त्यामुळे रस्त्यावर ई-रिक्षांची स्वतंत्र ओळख निर्माण होणार आहे.

सुरक्षेच्या नियमांचे पालन बंधनकारक

ई-रिक्षांची नोंदणी करताना वाहनाने निर्धारित सुरक्षा मानके पूर्ण करणे आवश्यक आहे. चालकाकडे वाहन चालवण्यासाठी आवश्यक अधिकृत परवानगी असणेही बंधनकारक राहणार आहे. प्रवासी आणि चालकांची सुरक्षितता लक्षात घेऊन परिवहन विभागाच्या नियमांचे काटेकोर पालन करावे लागणार आहे.

पुणे प्रादेशिक परिवहन अधिकारी अर्चना गायकवाड यांनी चार आसनी ई-रिक्षांना परवानगी देण्यात आल्याची माहिती दिली. निश्चित भाडे, इलेक्ट्रॉनिक मीटर, निर्धारित रंगसंगती आणि सुरक्षा नियमांचे पालन करणे आवश्यक असल्याचे त्यांनी स्पष्ट केले.

या निर्णयामुळे ई-रिक्षा चालकांसाठी रोजगाराच्या नव्या संधी निर्माण होण्याबरोबरच कमी अंतराच्या प्रवासासाठी प्रवाशांना अधिक पर्याय उपलब्ध होणार आहेत. विशेषतः सार्वजनिक वाहतुकीच्या शेवटच्या टप्प्यातील प्रवासाची समस्या सोडवण्यासाठी चार आसनी ई-रिक्षा उपयुक्त ठरण्याची अपेक्षा आहे.

आई-वडिलांचे छत्र हरपलेल्या त्या दोन चिमुरड्यांचे काय?

मोशी दुर्घटनेनंतरचा सर्वात अस्वस्थ करणारा प्रश्न

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

पिंपरी : प्रतिनिधी

मोशीतील वेस्ट-टू-एनर्जी प्रकल्पातील दुर्घटनेत नागेश गायकवाड यांचा मृत्यू झाल्यानंतर त्यांच्या पत्नीच्या मृत्यूची घटना समोर आली आणि या कुटुंबावरचा आघात आणखी गडद झाला. आता या संपूर्ण प्रकरणाच्या केंद्रस्थानी एक प्रश्न उभा आहेआई आणि वडील दोघेही गमावलेल्या त्या दोन चिमुरड्यांचे काय?

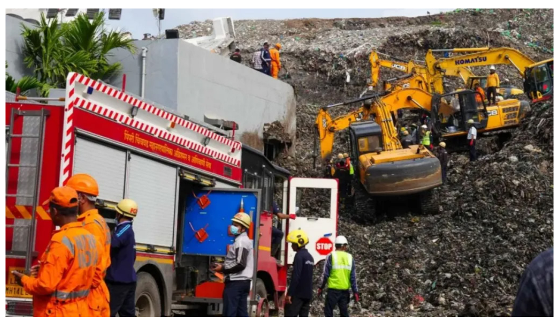

दोन मुलांनी अल्पावधीत आई-वडील गमावणे ही केवळ कौटुंबिक शोकांतिका नाही; ती प्रशासन, संबंधित प्रकल्प व्यवस्थापन आणि समाजासमोर उभी राहिलेली गंभीर सामाजिक जबाबदारी आहे. दुर्घटनेनंतर आर्थिक मदत जाहीर झाली असेल, भरपाईची प्रक्रिया सुरू असेल; मात्र पैसा मिळणे आणि मुलांचे भविष्य सुरक्षित होणे या दोन वेगळ्या गोष्टी आहेत.

विशेषतः भरपाईच्या रकमेसंदर्भात कुटुंबीयांमध्ये वाद निर्माण झाल्याचे आरोप होत असतील, तर त्या दोन मुलांच्या हक्काचे काय, हा प्रश्न अधिक गंभीर बनतो. त्यांच्या नावावर मिळणारी कोणतीही भरपाई सुरक्षित राहावी, तिचा गैरवापर होऊ नये आणि त्यांच्या शिक्षण व संगोपनासाठी ती योग्य पद्धतीने वापरली जावी, यासाठी प्रशासनाने तातडीने स्पष्ट यंत्रणा उभी करणे आवश्यक आहे.

ही मुले उद्या कोणाकडे आधार मागणार? त्यांचे शिक्षण कोण पाहणार? त्यांच्या दैनंदिन खर्चाची जबाबदारी कोण घेणार? आणि त्यांच्या नावावर मिळणाऱ्या मदतीचे संरक्षण कोण करणार? या प्रश्नांची उत्तरे केवळ कुटुंबीयांवर सोपवून सरकार आपली जबाबदारी संपवू शकत नाही.

मोशी दुर्घटनेनंतर मृतांच्या कुटुंबीयांना मदत देण्याच्या घोषणा झाल्या. पण मदत जाहीर करणे हा शेवट नसून, पीडित कुटुंबांचे पुनर्वसन ही खरी कसोटी आहे. विशेषतः पालक गमावलेल्या मुलांसाठी दीर्घकालीन शैक्षणिक, आर्थिक आणि सामाजिक संरक्षणाची योजना असणे आवश्यक आहे.

या प्रकरणातील आत्महत्येची कारणे, आर्थिक मदतीवरून झालेला कथित वाद आणि मानसिक छळाचे आरोप यांचा तपास पोलीस करतीलच. कोणावरही आरोप सिद्ध होण्यापूर्वी निष्कर्ष काढणे योग्य नाही. मात्र तपास पूर्ण होईपर्यंत त्या दोन मुलांचे भविष्य अनिश्चित राहता कामा नये.

मोशी दुर्घटनेत एक जीव गेला तेव्हा एका कुटुंबाचा आधार तुटला; आता आई-वडील दोघेही नसताना दोन बालकांचे संपूर्ण भविष्य धोक्यात आले आहे.

म्हणून सरकारने आता एकच प्रश्न स्वतःला विचारावाभरपाईचा धनादेश देऊन जबाबदारी संपते का, की त्या दोन चिमुरड्यांना मोठे होईपर्यंत आधार देणे ही खरी सरकारी जबाबदारी आहे? त्या दोन मुलांना मदत नको; त्यांना त्यांच्या भविष्यासाठी हमी हवी आहे.

बांधकाम प्रकल्प बंद पाडण्याची धमकी देत सात लाखांची खंडणी; मामुर्डीत तिघांना अटक

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

मामुर्डी : प्रतिनिधी

बांधकाम प्रकल्पाचे काम वारंवार बंद पाडण्याची धमकी देत ते सुरू करण्याच्या मोबदल्यात व्यावसायिकाकडून तब्बल सात लाख रुपये खंडणी उकळल्याचा आरोप समोर आला आहे. मामुर्डी येथील या प्रकरणी देहूरोड पोलिसांनी तिघांविरुद्ध खंडणी व धमकीसह विविध कलमांनुसार गुन्हा दाखल करून त्यांना अटक केली आहे.

पोलिसांनी दिलेल्या माहितीनुसार, मामुर्डीतील साईनगर परिसरात फिर्यादी उस्मान हसन शेख यांच्या ८.५ गुंठे जागेवर 'डायमंड वन' नावाचा बांधकाम प्रकल्प सुरू आहे. आरोपींनी संगनमत करून बांधकामाचे काम वारंवार बंद पाडण्याची धमकी दिल्याचे फिर्यादीत नमूद करण्यात आले आहे.

काम सुरू ठेवण्यासाठी सुरुवातीला ५० हजार रुपये घेतल्याचा आरोप आहे. त्यानंतर आरोपींनी वेळोवेळी रोख तसेच ऑनलाइन पद्धतीने एकूण सात लाख रुपये घेतल्याचे तक्रारीत म्हटले आहे. एवढ्यावरच न थांबता आणखी पाच लाख रुपयांची मागणी करण्यात आली. तसेच अडीच लाख रुपयांचा चेक जबरदस्तीने घेतल्याचा आरोपही फिर्यादीने केला आहे.

याशिवाय, खोट्या अ‍ॅट्रोसिटीच्या गुन्ह्यात अडकविण्याची धमकी देऊन आणखी खंडणी मागितल्याचेही तक्रारीत नमूद करण्यात आले आहे. या प्रकरणी संजय शेंडुरकर, सिद्दीक शेख आणि लक्ष्मण पांचाळ यांना देहूरोड पोलिसांनी अटक केली आहे. प्रकरणाचा पुढील तपास देहूरोड पोलीस करीत आहेत. बांधकाम प्रकल्पाचे काम सुरू ठेवण्यासाठी धमकी आणि खंडणीचा वापर केल्याच्या या प्रकरणामुळे परिसरात खळबळ उडाली आहे.

पिंपरी-चिंचवड महापालिकेच्या नव्या बोधचिन्हाला स्थायी समितीची मंजुरी

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

पिंपरी : प्रतिनिधी

पिंपरी-चिंचवड महापालिकेच्या अधिकृत बोधचिन्हात मोठा बदल करण्यात येणार असून, नव्या बोधचिन्हाला स्थायी समितीने मंजुरी दिली आहे. या बोधचिन्हात छत्रपती शिवाजी महाराजांची अश्वारूढ प्रतिमा तसेच 'कटिबद्ध जनहिताय' या ब्रीदवाक्याचा समावेश करण्यात आला आहे.

महापालिका प्रशासनाने सादर केलेल्या प्रस्तावानुसार नवीन म्युरल किंवा बोधचिन्हाचा अंतिम नमुना मान्य करण्यात आला आहे. छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या लोककल्याणकारी विचारांना केंद्रस्थानी ठेवून या बोधचिन्हाची रचना करण्यात आल्याचे प्रशासनाकडून सांगण्यात आले.

महापालिकेच्या माध्यमातून विविध जनहिताची कामे करताना 'कटिबद्ध जनहिताय' हे ब्रीदवाक्य प्रशासनाची जनतेप्रती असलेली बांधिलकी अधोरेखित करणार आहे. त्यामुळे नव्या बोधचिन्हाला ऐतिहासिक वारसा आणि जनसेवेचा संदेश जोडण्यात आला आहे.

स्थायी समितीचे सभापती अभिषेक बारणे यांनी या विषयाला मंजुरी दिली आहे. अंतिम नमुना मंजूर झाल्यानंतर आवश्यक आकारमानानुसार महापालिकेच्या मुख्यालयासह विविध विभागांच्या इमारतींमध्ये दर्शनी ठिकाणी हे बोधचिन्ह लावण्यात येणार आहे.

नवीन बोधचिन्हाची अंमलबजावणी करण्यासाठी आवश्यक प्रशासकीय प्रक्रिया तातडीने पूर्ण करण्यासही मान्यता देण्यात आली आहे. त्यामुळे आगामी काळात पिंपरी-चिंचवड महापालिकेच्या अधिकृत कार्यालयांवर आणि विविध प्रशासकीय इमारतींवर नव्या बोधचिन्हाचे दर्शन होणार आहे.

पिंपळे निलखमध्ये शनिवारी गुणवंत विद्यार्थ्यांचा गुणगौरव समारंभ

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

पिंपरी-चिंचवड : प्रतिनिधी

पिंपळे निलख येथील सचिन साठे सोशल फाउंडेशनच्या वतीने इयत्ता दहावी आणि बारावीतील गुणवंत विद्यार्थ्यांचा गुणगौरव समारंभ शनिवारी (दि. १५ ऑगस्ट) सकाळी १० वाजता आयोजित करण्यात आला आहे. मुख्य बस स्टॉप, महापालिका शाळेसमोर, पिंपळे निलख येथे हा कार्यक्रम होणार आहे.

विद्यार्थ्यांच्या शैक्षणिक गुणवत्तेला प्रोत्साहन देण्याच्या उद्देशाने आयोजित या कार्यक्रमात स्व. आमदार लक्ष्मणभाऊ जगताप स्मृती पुरस्कार आणि स्व. सूरज काळुराम नांदगुडे स्मृती पुरस्कार प्रदान करून गुणवंत विद्यार्थ्यांचा गौरव करण्यात येणार आहे.

शिक्षणातून सक्षम व्हा; सोशल मीडियाचा वापर व्यक्तिमत्त्व विकासासाठी करा : अंकिता पाटील ठाकरे

पीसीयूमध्ये 'दीक्षारंभ २०२६-२७' उत्साहात; नव्या विद्यार्थ्यांना करिअर, आरोग्य आणि कौशल्यविकासाचे मार्गदर्शन

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

पिंपरी : प्रतिनिधी

पिंपरी, पुणे (दि. १३ ऑगस्ट २०२६) : शिक्षण हे केवळ पदवी मिळविण्याचे साधन नसून स्वतःला सक्षम करण्याचे आणि समाजासाठी सकारात्मक योगदान देण्याचे प्रभावी माध्यम आहे. तंत्रज्ञान व सोशल मीडियाचा वापर केवळ मनोरंजनासाठी न करता ज्ञान, कौशल्य आणि व्यक्तिमत्त्व विकासासाठी करावा. व्यावसायिक जीवनात प्रवेश केल्यानंतर समाजाप्रती योगदान देण्याची भावना विद्यार्थ्यांनी जोपासावी, असे प्रतिपादन पुणे जिल्हा परिषदेच्या महिला व बालकल्याण समितीच्या अध्यक्ष तथा इंडियन शुगर मिल्स असोसिएशनच्या सदस्या अंकिता पाटील ठाकरे यांनी केले.

पिंपरी चिंचवड एज्युकेशन ट्रस्टच्या साते, वडगाव मावळ येथील पिंपरी चिंचवड विद्यापीठात (झउण) स्कूल ऑफ फार्मसी, स्कूल ऑफ सायन्सेस, पुणे डिझाईन स्कूल आणि पुणे स्कूल ऑफ मीडिया अँड कम्युनिकेशन यांच्या संयुक्त विद्यमाने शैक्षणिक वर्ष २०२६-२७ मध्ये प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांसाठी 'दीक्षारंभ २०२६-२७' स्वागत सोहळ्याचे आयोजन करण्यात आले होते. यावेळी ठाकरे बोलत होत्या.

कार्यक्रमाला ज्येष्ठ अभिनेते रझा मुराद, स्वतंत्र सार्वजनिक आरोग्य सल्लागार डॉ. शंकर दापेकर, पीसीईटीचे कार्यकारी संचालक डॉ. गिरीश देसाई, पीसीयूचे कुलगुरू डॉ. संतोष सोनवणे, संचालक प्रशिक्षण व प्लेसमेंट डॉ. शितलकुमार रवंदळे, प्राध्यापक, कर्मचारी, विद्यार्थी व पालक उपस्थित होते. यावेळी 'स्टुडंट मॅन्युअल'चे अनावरण करण्यात आले.

रझा मुराद यांनी विद्यार्थ्यांना आत्मविश्वास, सातत्य आणि मेहनतीचे महत्त्व सांगितले. स्वतःच्या क्षमतेवर विश्वास ठेवून सातत्याने प्रयत्न केल्यास प्रत्येकाला योग्य संधी मिळू शकते, असे त्यांनी नमूद केले.

डॉ. शंकर दापेकर यांनी निरोगी जीवनशैलीसाठी नियमित व्यायाम, पुरेशी झोप आणि योग्य आहार या त्रिसूत्रीचा अवलंब करण्याचे आवाहन केले.

डॉ. गिरीश देसाई यांनी पीसीयूमध्ये गुणवत्तापूर्ण शिक्षणासोबत संशोधन, नवोपक्रम, उद्योगाभिमुख शिक्षण आणि विद्यार्थ्यांच्या सर्वांगीण विकासासाठी विविध संधी उपलब्ध असल्याचे सांगितले.

डॉ. शितलकुमार रवंदळे यांनी विद्यार्थ्यांनी आपल्या क्षमतेचा उपयोग शिक्षण, कौशल्यविकास आणि करिअरसाठी करावा, असे सांगितले. प्रशिक्षण व प्लेसमेंट सेलच्या माध्यमातून विद्यार्थ्यांना करिअरच्या विविध संधी आणि मार्गदर्शन उपलब्ध करून दिले जात असल्याचे त्यांनी स्पष्ट केले.

कुलगुरू डॉ. संतोष सोनवणे यांनी आंतरराष्ट्रीय सहकार्य, कोरियन उद्योगांशी संपर्क, परदेशी भाषा शिकण्याच्या संधी, सेंटर ऑफ एक्सलन्स तसेच एआय आणि उदयोन्मुख तंत्रज्ञानातील संधींचा विद्यार्थ्यांनी लाभ घ्यावा, असे आवाहन केले.

कार्यक्रमाचे स्वागत डॉ. गिरीश देसाई यांनी केले. सूत्रसंचालन अभिषेक चौधरी यांनी, तर आभार ऋचू कुटियाला यांनी मानले. पिंपरी चिंचवड एज्युकेशन ट्रस्टचे अध्यक्ष ज्ञानेश्वर लांडगे, उपाध्यक्ष पद्माताई भोसले, सचिव विठ्ठल काळभोर, खजिनदार शांताराम गराडे, विश्वस्त तथा पीसीयूचे कुलपती हर्षवर्धन पाटील, नियामक मंडळ सदस्य अजिंक्य काळभोर, नरेंद्र लांडगे आणि कार्यकारी संचालक डॉ. गिरीश देसाई यांच्या मार्गदर्शनाखाली कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले.

दैनिक राज्य लोकतंत्र हे पत्र मुद्रक, प्रकाशक मालक सीमा भिमराव मस्के यांनी जगमित्र प्रिंटर्स अ‍ॅण्ड सेल्स कॉर्पोरेशन सुमतीनगर, जालना रोड, बीड येथे छापून कार्यालय दैनिक राज्य लोकतंत्र, राजीव गांधी चौक, कॅनाल रोड, बीड, ता.जि. बीड, ४३११२२ (महाराष्ट्र) येथे प्रकाशित केले. **संपादक** - सीमा मस्के (मोकाशे) । **कार्यकारी संपादक** - सुभाष विलासराव चौरे या अंकात प्रकाशित झालेल्या मजकुरातील मतांशी संपादक सहमत असतीलच असे नाही. न्यायालयीन वाद बीड न्यायकक्षेत. EMAIL- RAJYALOKTANTRA@GMAIL.COM NO.L SB/BEED RNP-206/2024-26

सारांश वृत्त

मंचर बाजार समितीत कांद्याला विक्रमी भाव; दहा किलोस ४११ रुपये

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

मंचर ।प्रतिनिधी

मंचर कृषी उत्पन्न बाजार समितीतील कांदा बाजारात गुरुवारी कांद्याच्या बाजारभावात मोठी वाढ झाली. दि. १३ ऑगस्ट २०२६ रोजी बाजार समितीत कांद्याच्या २० हजार ५५० पिशव्यांची आवक झाली. चांगल्या प्रतीच्या कांद्याला व्यापाऱ्यांकडून मागणी वाढल्याने दहा किलोस ४११ रुपये असा या हंगामातील उच्चांकी दर मिळाला. त्यामुळे कांदा उत्पादक शेतकऱ्यांना मोठा दिलासा मिळाला आहे.

मंचर बाजार समितीत दि. ११ ऑगस्ट रोजी चांगल्या प्रतीच्या कांद्याला दहा किलोस ३५१ रुपये असा उच्चांकी दर मिळाला होता. अवघ्या दोन दिवसांत उच्चांकी दरात ६० रुपयांची वाढ होऊन तो ४११ रुपयांवर पोहोचला आहे. बाजार समितीत दाखल होणाऱ्या कांद्याच्या गुणवत्तेनुसार दरात चढ-उतार होत आहेत. विशेषतः अपवादात्मक दर्जाच्या मोठ्या गोळा कांद्याला सर्वाधिक मागणी मिळाली. या कांद्याला ४०० ते ४११ रुपये प्रति दहा किलो असा भाव मिळाला.

प्रतवारीनुसार कांद्याचे दर

* सुपर गोळे कांदे : ३३० ते ३५१ रुपये
* सुपर मुक्कल कांदे : ३०० ते ३२० रुपये
* ॲव्हरेज मीडियम २ नंबर : २८५ ते ३०० रुपये
* गोल्टी व गोल्टा ४ नंबर : २४० ते २७० रुपये
* बदला/चिंगळी कांदे : १०० ते २०० रुपये
* अपवादात्मक गोळे कांदे : ४०० ते ४११ रुपये

उत्पादन खर्च आणि बाजारभावातील चढ-उतारामुळे चिंतेत असलेल्या कांदा उत्पादकांसाठी सध्याची दरवाढ आशादायी ठरत आहे.

थोरांदळे प्राथमिक शाळेची शिष्यवृत्ती, एनएमएमएस परीक्षेत दमदार कामगिरी

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

लोणी-धामणी। प्रतिनिधी

भारतरत्न डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर आदर्श शाळा योजनेंतर्गत जिल्हा परिषद आदर्श प्राथमिक शाळा थोरांदळे (ता. आंबेगाव) येथील विद्यार्थ्यांनी उच्च प्राथमिक शिष्यवृत्ती परीक्षा आणि एनएमएमएस परीक्षेत उल्लेखनीय यश संपादन केले. इयत्ता सातवीतील आदित्य संजय परदेशी याने २८० गुण मिळवत राज्य गुणवत्ता यादीत सातवा क्रमांक पटकावला. विशेष म्हणजे, शाळेतील तब्बल सात विद्यार्थ्यांनी जिल्हा गुणवत्ता यादीत स्थान मिळविले.

पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर यांच्या पुण्यतिथीनिमित्त शाळेत शिष्यवृत्तीधारक विद्यार्थी आणि मार्गदर्शक शिक्षकांचा सन्मान सोहळा आयोजित करण्यात आला. मान्यवरांच्या हस्ते अहिल्यादेवी होळकर यांच्या प्रतिमेचे पूजन करून कार्यक्रमाला सुरुवात झाली.

राज्य गुणवत्ता यादीत सातवा क्रमांक मिळविणाऱ्या आदित्य परदेशी याच्यासह जिल्हा गुणवत्ता यादीतील रुद्र भाऊसाहेब वाळुंज (२७०), यज्ञेश अविनाश मिंडे (२५४), मान्यता मनोज लोखंडे (२५०), आर्या नितीन टेमगिरे (२४४), आरुष मनोज शिंदे (२४२), श्वेता अनिल गुंड (२३८) आणि रुतेश गणेश निकम (२३६) या विद्यार्थ्यांचा मान्यवरांच्या हस्ते सन्मान करण्यात आला.

तसेच एनएमएमएस परीक्षेत शिष्यवृत्ती मिळविणाऱ्या प्रणाली शिंगाडे हिचाही गुणवत्तापूर्ण यशाबद्दल गौरव करण्यात आला. यशस्वी विद्यार्थ्यांना पुणेरी पगडी, शाल, फेटा, लेखणी आणि पुस्तक देऊन सन्मानित करण्यात आले.

या विद्यार्थ्यांना वर्गशिक्षिका कमल संतोष थोरात, पदवीधर शिक्षक विनायक पडवळ, राज्य आदर्श पुरस्कारप्राप्त बाळासाहेब कानडे, तसेच शैला थोरात, संदीप शिंदे, विजय डोके, मिलिंद चिखले, श्वेता चिखले, अनिकेत आवटे आणि मंगल वाघ यांचे मार्गदर्शन लाभले.

मुख्याध्यापक हेमराज भदाणे, केंद्रप्रमुख सीमा कहडणे, शिक्षण विस्तार अधिकारी शैला निमसे, गटशिक्षण अधिकारी रुपाली धोका, गटविकास अधिकारी प्रमिला वाळुंज आणि पुणे जिल्हा परिषदेचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी गजानन पाटील यांनी यशस्वी विद्यार्थ्यांचे अभिनंदन केले.

शाळेच्या या उल्लेखनीय कामगिरीबद्दल शालेय व्यवस्थापन समितीचे अध्यक्ष दिनेश टेमगिरे, उपाध्यक्ष सागर विश्वासराव, सदस्य मनोहर पोखरकर, सचिन टेमगिरे, रामदास मिंडे, देवराम घुले, पालक संजय परदेशी, ग्रामपंचायत थोरांदळे तसेच पालक वर्गाच्या वतीने विद्यार्थ्यांसह मार्गदर्शक शिक्षकांचा सत्कार करण्यात आला.

ग्रामीण विद्यार्थ्यांची गुणवत्तेची झेप

शिक्षकांचे योग्य मार्गदर्शन, विद्यार्थ्यांची मेहनत आणि पालकांचे प्रोत्साहन यांची सांगड घातल्यास ग्रामीण भागातील विद्यार्थीही राज्य आणि जिल्हा पातळीवर उल्लेखनीय यश संपादन करू शकतात, हे थोरांदळे प्राथमिक शाळेच्या विद्यार्थ्यांनी आपल्या कामगिरीतून सिद्ध केले आहे..

शिरूर पोलीस ठाण्याचे आता नव्या वास्तूतून कामकाज

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

शिरूर : प्रतिनिधी

शिरूर पोलीस ठाण्याचे प्रशासकीय कामकाज आणि पोलीस सेवा आता नव्या वास्तूतून सुरू होणार आहेत. १५ ऑगस्टपासून बसस्थानकाजवळील नवीन पोलीस ठाण्याच्या इमारतीतून कामकाजाला सुरुवात होणार आहे.

शिरूर शहरासह परिसरातील नागरिकांना अधिक सुलभ आणि प्रभावी पोलीस सेवा उपलब्ध करून देण्याच्या उद्देशाने नवीन इमारतीत आवश्यक सुविधा उपलब्ध करण्यात आल्या आहेत. त्यामुळे नागरिकांच्या तक्रारी, अर्ज तसेच विविध पोलीसविषयक कामांसाठी अधिक सोयीचे वातावरण निर्माण होणार आहे.

नवीन वास्तूमधून पोलीस ठाण्याचे प्रशासकीय कामकाज, नागरिकांच्या तक्रारींची नोंद आणि इतर पोलीस सेवा नियमितपणे सुरू राहणार आहेत. जुन्या इमारतीतून सुरू असलेले कामकाज आता नव्या ठिकाणी स्थलांतरित करण्यात येणार असल्याने नागरिकांनी १५ ऑगस्टपासून पोलीस ठाण्याच्या नवीन पत्त्यावर संपर्क साधावा, असे आवाहन करण्यात आले आहे.

बसस्थानकाजवळ नवीन पोलीस ठाणे सुरू होत असल्याने शहरातील नागरिकांसह ग्रामीण भागातून येणाऱ्या नागरिकांनाही पोलीस सेवांचा लाभ घेणे अधिक सुलभ होणार आहे.

नवीन वास्तूमधून पोलीस प्रशासन अधिक गतिमान, नागरिकाभिमुख आणि प्रभावीपणे कार्यरत राहण्याची अपेक्षा व्यक्त होत आहे.

घोडगंगा कारखाना तीन हंगामांपासून बंद; शेतकरी-कामगारांच्या जगण्याचा आधारच ठप्प!

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

न्हावरे । प्रतिनिधी

शिरूर तालुक्याच्या ग्रामीण अर्थव्यवस्थेची जीवनवाहिनी मानला जाणारा 'रावसाहेबदादा पवार घोडगंगा सहकारी साखर कारखाना' गेल्या तीन हंगामी वर्षांपासून पूर्णपणे बंद आहे. कारखाना इतका मोठा काळ बंद राहिल्याने स्थानिक शेतकरी, ऊस उत्पादक, कामगार, वाहतूकदार आणि कारखाना क्षेत्रातील हजारो कुटुंबांमध्ये चिंतेचे व अस्वस्थतेचे वातावरण निर्माण झाले आहे. एकेकाळी ग्रामीण अर्थचक्राचा मुख्य कणा असलेला हा कारखाना बंद पडल्याने परिसरातील संपूर्ण आर्थिक व्यवस्था कोलमडली आहे.प्रस्तावातील त्रुटी दूर करून नवीन प्रस्ताव सादर करण्याचे आदेशकारखाना पुन्हा सुरू करण्यासाठी आवश्यक असणारे अर्थसाहाय्य मिळावे, यासाठी एनसीडीसी (NC¦C) कडे प्रस्ताव सादर करण्यात आला होता. मात्र, तांत्रिक कारणांमुळे या प्रस्तावात काही त्रुटी आढळून आल्याने तो परत आला आहे. या पार्श्वभूमीवर, उपमुख्यमंत्री सुनेत्रा पवार यांनी प्रस्तावातील सर्व त्रुटी तातडीने दूर करून सुधारित कर्ज मागणीचा प्रस्ताव नव्याने सादर करण्याचे निर्देश प्रशासनाला दिले आहेत.शासकीय स्तरावर उच्चस्तरीय बैठककारखाना सुरू करण्याच्या हालचालींना गती देण्यासाठी एका विशेष बैठकीचे आयोजन करण्यात आले होते. या बैठकीला सहकार मंत्री दिलीप वळसे-पाटील, शिरूरचे आमदार ज्ञानेश्वर कटके, उपमुख्यमंत्र्यांचे सचिव, सहकार आयुक्त व निबंधक दीपक तावरे (दूरदृश्य प्रणालीद्वारे) आणि साखर आयुक्त डॉ. संजय कोलते यांसह अनेक वरिष्ठ अधिकारी व स्थानिक नेते उपस्थित होते.१९ हजार सभासदांच्या भविष्याचा प्रश्नघोडगंगा कारखान्याच्या कार्यक्षेत्रात शिरूर तालुक्यातील एकूण ९१ गावांचा समावेश असून, कारखान्याचे सुमारे १९ हजार सभासद आहेत. कारखाना केवळ साखर निर्मितीचा प्रकल्प नसून, तो या भागातील सर्वसामान्य जनतेच्या जीवनमानाशी जोडलेला आहे. त्यामुळे शासकीय स्तरावर सर्व अडथळे दूर करून कारखाना लवकरात लवकर सुरू करावा, अशी मागणी ऊस उत्पादक आणि कामगारांकडून केली जात आहे.

'ब्लड इन नीड' सेवेचा देशभर विस्तार; १६ ऑगस्टला मोबाइल ॲपचे लोकार्पण

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

पुणे । प्रतिनिधी :

परमवंदनीय समर्थ सद्गुरू काडसिद्धेश्वर महाराज यांच्या रजत पुण्यस्मृती वर्षानिमित्त 'ब्लड इन नीड' या मानवतावादी उपक्रमाचा अखिल भारतीय विस्तार करण्यात येणार आहे. या सेवेसाठी विकसित करण्यात आलेल्या 'ब्लड इन नीड' मोबाइल ॲपचे लोकार्पण रविवार, १६ ऑगस्ट रोजी पुण्यात होणार आहे. जगद्गुरू नरेंद्राचार्य महाराज संस्थानचे विश्वस्त अर्जुन फुले यांनी पत्रकार परिषदेत ही माहिती दिली.

यावेळी जगद्गुरू रामानंदाचार्य पीठाचे कमलाकर हजारे, संस्थानचे प्रसिद्धी प्रमुख राजन बोडेकर आदी मान्यवर उपस्थित होते.

जगद्गुरू श्रीमद् रामानंदाचार्य नरेंद्राचार्यजी यांच्या प्रेरणेतून २ ऑक्टोबर २०११ पासून 'ब्लड इन नीड' ही सेवा कार्यरत आहे. गेल्या अनेक वर्षांत या उपक्रमाच्या माध्यमातून २७ हजार २८८ हून अधिक गरजू रुग्णांना विनामूल्य रक्त उपलब्ध करून देण्यात आले आहे. रक्ताच्या तातडीच्या गरजेच्या वेळी मदत मिळाल्याने अनेक रुग्णांचे प्राण वाचविण्यात या उपक्रमाचा हातभार लागला आहे.

तंत्रज्ञानाच्या मदतीने रक्तसेवा अधिक गतिमान

रक्ताची गरज असलेल्या रुग्णांना वेळेत रक्तदाते उपलब्ध व्हावेत, तसेच रक्तपेढ्या, स्वयंसेवक आणि रक्तदाते यांच्यात जलद समन्वय साधता यावा, यासाठी मोबाइल ॲप विकसित करण्यात आले आहे. या माध्यमातून रक्ताच्या शोधासाठी रुग्णांच्या नातेवाईकांना करावी लागणारी धावपळ कमी होण्यास मदत होणार आहे.

'ब्लड इन नीड' सेवेला देशाच्या कानाकोपऱ्यात पोहोचवून गरजू रुग्णांना तातडीची मदत उपलब्ध करून देण्याचा संस्थेचा प्रयत्न आहे.

विविध समाजोपयोगी उपक्रमांची माहिती

१६ ऑगस्टच्या कार्यक्रमात रक्तदानासोबतच देहदान, अवयवदान, विनामूल्य रुग्णवाहिका सेवा, व्यसनमुक्ती, पर्यावरण संवर्धन, जलसंधारण आणि शिक्षण यांसारख्या विविध समाजोपयोगी उपक्रमांची माहिती देण्यात येणार आहे. तसेच मोबाइल ॲपचे प्रत्यक्ष प्रात्यक्षिक सादर करण्यात येणार आहे.

या सोहळ्यास महाराष्ट्र राज्य रक्त संक्रमण परिषदेचे अध्यक्ष डॉ. सुहास मोहनळकर, ठजढज-डजढढज चे नोडल अधिकारी डॉ. आकाश शुक्ला, पद्मश्री डॉ. तात्याराव लहाने, ज्येष्ठ अभिनेते व पर्यावरण संवर्धक सयाजी शिंदे, 'सकाळ' माध्यम समूहाचे संपादक (मल्टिमीडिया) अंकित काणे यांच्यासह विविध क्षेत्रांतील मान्यवर उपस्थित राहणार आहेत.

महालक्ष्मी लॉन्स येथे मुख्य सोहळा 'ब्लड इन नीड' मोबाइल ॲपचा मुख्य लोकार्पण सोहळा रविवार, १६ ऑगस्ट रोजी दुपारी २ ते ४ या वेळेत महालक्ष्मी लॉन्स, पुणे-नगर रोड, खराडी बायपासजवळ, जुना जकात नाक्यासमोर, पुणे येथे होणार आहे. स्मृतिसोहळ्याची सुरुवात पहाटे काकड आरतीने होणार असून त्यानंतर पादुकांची षोडशोपचार महापूजा, भजन, संत-महंत व मान्यवरांची समाजप्रबोधनपर प्रवचने, पादुकांची परिक्रमा आणि सांजआरती असे कार्यक्रम होणार आहेत. रात्री जगद्गुरू श्रीमद् रामानंदाचार्य नरेंद्राचार्यजी यांचे मार्गदर्शनपर प्रवचन होणार आहे.

रक्ताची गरज आणि रक्तदाता यांच्यात तंत्रज्ञानाच्या माध्यमातून थेट दुवा निर्माण करण्याचा हा उपक्रम देशभरातील रुग्णांसाठी महत्त्वाचा ठरण्याची अपेक्षा व्यक्त करण्यात आली.

धामणीत रोगनिदान शिबिरात २१० रुग्णांची तपासणी; दोन लाखांची औषधे मोफत

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

लोणी-धामणी । प्रतिनिधी

धामणी (ता. आंबेगाव) येथे संत शिरोमणी सावता महाराज पुण्यतिथी सोहळ्यानिमित्त आयोजित अखंड हरिनाम सप्ताहाच्या पार्श्वभूमीवर सर्वरोगनिदान शिबिराचे आयोजन करण्यात आले. या शिबिरात तब्बल २१० रुग्णांची मोफत तपासणी करण्यात आली. तपासणीनंतर रुग्णांना सुमारे दोन लाख रुपयांची औषधे मोफत देण्यात आली.

संत सावतामाळी विकास मंडळ, रोटरी क्लब भोसरी, शिवनेरी हॉस्पिटल आणि आनंद मल्टीस्पेशालिटी भोसरी यांच्या संयुक्त विद्यमाने संत सावता महाराज सभामंडपात हे शिबिर घेण्यात आले. सप्ताहाच्या काळात दरवर्षी या शिबिराचे आयोजन केले जाते.

शिबिरात स्त्रीरोगतज्ज्ञ डॉ. योगेश गाडेकर, फिजिशियन डॉ. संतोष मोरे, अस्थिरोगतज्ज्ञ डॉ. मेहताब चौधरी, मधुमेहतज्ज्ञ डॉ. कृष्णा दळवी, ईएनटी तज्ज्ञ डॉ. झकेरिया, नेत्रतज्ज्ञ डॉ. विठ्ठल विधाटे, बालरोगतज्ज्ञ डॉ. विशाल मन्तोडे, स्त्रीरोगतज्ज्ञ नीता मन्तोडे, नेत्रतज्ज्ञ डॉ. आरोही खाडे, डॉ. पूजा गाडेकर आणि डॉ. अविनाश तळोले यांनी रुग्णांची तपासणी केली.

गुणवंत विद्यार्थ्यांचा सत्कार

या उपक्रमासोबतच दहावी, बारावी तसेच राज्य व जिल्हास्तरीय परीक्षांमध्ये उल्लेखनीय यश मिळवलेल्या गुणवंत विद्यार्थ्यांचा सत्कार करण्यात आला. विद्यार्थ्यांच्या यशाचे कौतुक करून त्यांना पुढील शैक्षणिक वाटचालीसाठी शुभेच्छा देण्यात आल्या.

यावेळी रोटरी क्लब भोसरीचे माजी अध्यक्ष प्रा. डॉ. अशोक पगारिया, संत सावतामाळी विकास मंडळाचे अध्यक्ष ज्ञानेश्वर विधाटे, उपाध्यक्ष संदीप भुमकर, सचिव अंकुश भुमकर, प्रदीप भूमकर, विलास पगारिया, शांताराम जाधव, गणेश भुमकर, काळूराम विधाटे, कारभारी विधाटे, किशोर विधाटे, रोटरीचे केशव काळदाते, सुनील पाटे, बबन भूमकर, पोपट विधाटे यांच्यासह ग्रामस्थ व विद्यार्थी उपस्थित होते.

कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन अक्षयराजे विधाटे यांनी केले. गणपत विधाटे यांनी आभार मानले.

धार्मिक सोहळ्याला सामाजिक सेवेची जोड देत आयोजित करण्यात आलेल्या या शिबिरामुळे धामणी परिसरातील नागरिकांना मोफत आरोग्य तपासणी आणि औषधोपचाराचा लाभ मिळाला.

दारू पिण्यास पैसे न दिल्याने डोक्यात दगड घातला; खुनाचा प्रयत्न केल्या प्रकरणी एकाला अटक

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

नारायणगाव : प्रतिनिधी

दारू पिण्यास पैसे न दिल्याने तरुणाच्या डोक्यात दगड घालण्यात आल्याची घटना गुलटेकडीतील डायस प्लॉट परिसरात घडली. खुनाचा प्रयत्न केल्या प्रकरणी स्वारगेट पोलिसांनी एकाला अटक केली.

राजू शिवलिंगप्पा इककळकी (वय ३०, रा. डायसप्लॉट, गुलटेकडी) असे गंभीर जखमी झालेल्याचे नाव आहे. या प्रकरणी प्रेम संजय काळे (वय २८, रा. डायसप्लॉट, गुलटेकडी) याला अटक करण्यात आली. याबाबत इककळकी याची आई लक्ष्मीबाई (वय ५८) यांनी स्वारगेट पोलीस ठाण्यात फिर्याद दिली आहे.

पोलिसांनी दिलेल्या माहितीनुसार, राजू इककळकी बुधवारी (१२ ऑगस्ट) सकाळी साडेसातच्या सुमारास गुलटेकडीतील डायस प्लॉट परिसरात थांबला होता. आरोपी राजू याचा ओळखीचा आहे. आरोपी प्रेम याने त्याच्याकडे दारू पिण्यास पैसे मागितले होते. दारू पिण्यास पैसे न दिल्याने आरोपी त्याच्यावर चिडला होता. आरोपीने राजू याला शिवीगाळ करुन मारहाण करण्यास सुरुवात केली. आरोपीने त्याच्या डोक्यात दगड घातला.

गंभीर जखमी झाल्यानंतर आरोपीने त्याला दगडाने मारहाण केली. मारहाणीत तो गंभीर जखमी झाला. त्याला तातडीने ससून रूग्णालयात दाखल करण्यात आले. पसार झालेल्या आरोपीला पोलिसांनी अटक केली असून, सहायक पोलीस निरीक्षक शेळके तपास करत आहेत.

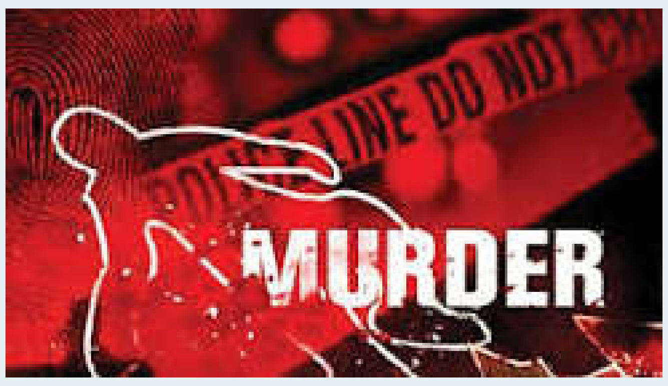

मुलीला नांदविण्यास न पाठविल्याने सासऱ्यावर शस्त्राने वार

माहेरी निघून आलेल्या पत्नीला नांदविण्यास न पाठविल्याने सासऱ्यावर शस्त्राने वार करण्यात आल्याची घटना मॉडेल कॉलनी भागात घडली. सासऱ्याचा खुनाचा प्रयत्न केल्या प्रकरणी जावयाविरुद्ध गुन्हा दाखल करण्यात आला.

दत्तात्रय भिमाजी विटकर (वय ७०, रा. मारुती मंदिराजवळ, वडारवाडी) असे गंभीर जखमी झालेल्याचे नाव आहे. या प्रकरणी जावयाविरुद्ध गुन्हा दाखल करण्यात आला. याबाबत विटकर यांचा मुलगा शशिकांत (वय ४०) यांनी चतु:शृंगी पोलीस ठाण्यात फिर्याद दिली.

पोलिसांनी दिलेल्या माहितीनुसार, दत्तात्रय विटकर यांच्या मुलीचा आरोपीशी विवाह झाला आहे. कौटुंबिक वादातून विटकर यांची विवाहित मुलगी चार महिन्यांपूर्वी माहेरी निघून आली होती. मुलीला नांदविण्यास पाठवावे, असे आरोपीने विटकर यांना सांगितले होते. विटकर हे मॉडेल कॉलनीतील एका सोसायटीत रखवालदार म्हणून काम करतात. बुधवारी (१२ ऑगस्ट) आरोपी जावई विटकर यांच्या कामावर दुपारी साडेबाराच्या सुमारास गेला. मॉडेल कॉलनीतील सोसायटीच्या आवारात सासऱ्याशी वाद घालून त्यांच्यावर तीक्ष्ण शस्त्राने वार केले. विटकर यांना रुग्णालयात दाखल करण्यात आले. सहायक पोलीस निरीक्षक दादाराजे पवार तपास करत आहेत.

सारांश वृत्त

समाविष्ट १६ गावातील १३ लाख नागरिकांना मिळणार पाणी! महापालिकेने उचलले मोठे पाऊल

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

पुणे : प्रतिनिधी

पुणे महानगरपालिकेच्या माध्यमातून प्रस्तावित करण्यात आलेल्या २०० एमएलडी जलशुद्धीकरण प्रकल्पासाठी खडकवासला येथील केंद्रीय जल आणि ऊर्जा संशोधन केंद्राची (सीडब्ल्यूपीआरएस) सुमारे २.५ हेक्टर जागा मिळण्याची शक्यता आहे. ही जागा जलशुद्धीकरण केंद्रासाठी देण्याबाबत सकारात्मक हालचाली सुरू झाल्या आहेत.

ही जागा पुढील काही महिन्यांमध्ये पुणे महापालिकेला मिळण्याची शक्यता आहे. हा प्रकल्प मार्गी लागल्यानंतर महापालिकेत समाविष्ट झालेल्या १६ गावांमधील अंदाजे १३ लाख नागरिकांना फायदा होणार आहे. या कामामुळे महापालिकेच्या हद्दीत समाविष्ट झालेल्या गावातील नागरिकांना महापालिकेच्या वतीने केला जाणारा पाणीपुरवठा सुरळीत होणार आहे.

खडकवासला येथील केंद्रीय जल आणि ऊर्जा संशोधन केंद्रामध्ये लघु नद्यांच्या पुनरुज्जीवनासाठी प्रादेशिक कार्यशाळा आयोजित करण्यात आली होती.

त्या वेळी महापालिका आयुक्त नवल किशोर राम यांनी खडकवासला येथील 'सीडब्ल्यूपीआरएस'च्या सुमारे २.५ हेक्टर जागा २०० एमएलडी जलशुद्धीकरण प्रकल्पासाठी वापरासाठी मिळावी, असा प्रस्ताव मांडला. 'सीडब्ल्यूपीआरएस'चे संचालक सेल्वा बालन यांच्याशी चर्चा करण्यात आली. त्यांनी या प्रस्तावाला सकारात्मक प्रतिसाद दिला आहे.

राज्यातील रिक्षा, टॅक्सी चालकांना मराठी भाषा शिकण्यास एक महिन्याची मुदतवाढ

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

मुंबई : वृत्तसंस्था

राज्यातील विद्युत मीटर असलेल्या रिक्षा, टॅक्सींच्या चालकांना आता मराठी भाषेचे प्राथमिक आणि व्यावहारिक ज्ञान असणे बंधनकारक करण्यात आले आहे. महाराष्ट्र शासनाच्या गृह (वाहतूक) विभागाने याबाबत 'महाराष्ट्र मोटार वाहन (तिसरी सुधारणा) नियम, २०२६' अधिसूचित केले आहेत. ही अधिसूचना १२ ऑगस्ट २०२६ रोजी जारी करण्यात आली. तसेच नव्या नियमानुसार, तपासणीच्या वेळी एखाद्या रिक्षा, टॅक्सी चालकाला मराठीचे ज्ञान नसल्याचे आढळल्यास त्याला मराठी शिकण्यासाठी एक महिन्याची मुदत देण्यात येणार आहे.

राज्यातील टॅक्सी, रिक्षा आणि ॲपवर चालणाऱ्या इलेक्ट्रॉनिक मीटरच्या कॅब चालकांना आता मराठीचे व्यवहारिक ज्ञान असणे बंधनकारक करण्यात आले आहे. महाराष्ट्र शासनाने मोटार वाहन नियम, १९८९ मध्ये सुधारणा करून ही अट स्पष्ट केली आहे. नव्या नियमानुसार, प्रवाशांशी संवाद साधता यावा यासाठी संबंधित चालकांना मराठी भाषा समजणे आणि बोलता येणे आवश्यक आहे. या मुदतीत मराठीचे आवश्यक ज्ञान न मिळवल्यास चालकाची अनुज्ञप्ती तीन महिन्यांपर्यंत निलंबित करण्यात येईल. त्यानंतरही नियमाचे पालन न केल्यास चालकाला आपली बाजू मांडण्याची संधी देऊन त्याचा परवाना रद्द करण्याची कारवाई केली जाऊ शकते. तसेच, विद्युत मीटर असलेल्या टॅक्सीच्या परवान्याचे नूतनीकरण करताना परवानाधारकाला मराठी भाषेचे ज्ञान असल्याचे प्राधिकरणाला समाधानकारकपणे सिद्ध करावे लागणार आहे.

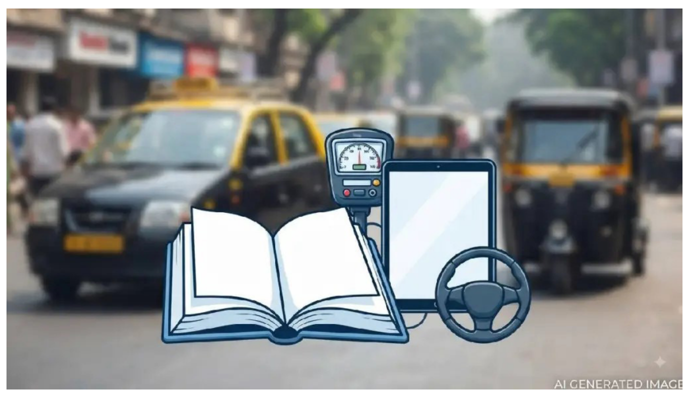

या नियमाची अट केवळ चालकांपुरती मर्यादित नसून संबंधित परमिटधारकांनाही मराठीचे व्यवहारिक ज्ञान असणे आवश्यक करण्यात आले आहे. तसेच ॲपवर चालणाऱ्या इलेक्ट्रॉनिक मीटरच्या कॅबच्या परमिटचे नूतनीकरण करतानाही परमिटधारकाला मराठीचे ज्ञान असल्याचे सिद्ध करावे लागणार आहे. राज्य शासनाने अमराठी रिक्षा आणि टॅक्सी चालकांसाठी १५ ऑगस्टपर्यंत मराठी भाषेचे मूलभूत ज्ञान अनिवार्य केले आहे. या निर्णयानंतर राज्यभरात मराठी भाषा प्रशिक्षण वर्गांना मोठा प्रतिसाद मिळाला. कोकण मराठी साहित्य परिषदेच्या सहकार्याने राज्यातील ३६ पैकी ३२ जिल्ह्यांत प्रशिक्षण वर्ग राबविण्यात आले असून, त्यात मुंबई आणि मुंबई महानगर क्षेत्रातून सर्वाधिक प्रतिसाद मिळाला आहे.

भारताच्या ऑप्टिकल फायबरवर चीनची पुन्हा पाच वर्षे शुल्काची कात्री; व्यापारातील तणाव कायम

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

नवी दिल्ली : प्रतिनिधी

भारताकडून आयात होणाऱ्या सिंगल-मोड ऑप्टिकल फायबरवर चीनने लागू केलेले प्रतिडंपिंग शुल्क आणखी पाच वर्षे कायम ठेवण्याचा निर्णय घेतला आहे. चीनच्या वाणिज्य मंत्रालयाने १३ ऑगस्ट २०२६ रोजी हा निर्णय जाहीर केला असून, शुक्रवारपासून पुढील पाच वर्षांसाठी ही शुल्कव्यवस्था सुरू राहणार आहे.

चीनच्या म्हणण्यानुसार, वर्षभर चाललेल्या पुनरावलोकनानंतर असे निष्पन्न झाले की भारतातून येणाऱ्या ऑप्टिकल फायबरवरील प्रतिडंपिंग उपाय हटविल्यास पुन्हा एकदा कमी किमतीत मालाची आयात होण्याची शक्यता आहे. त्याचा परिणाम चीनच्या स्थानिक ऑप्टिकल फायबर उद्योगावर होऊ शकतो, असा चीनचा दावा आहे. मात्र या निर्णयाकडे केवळ उद्योगविषयक निर्णय म्हणून पाहणे पुरेसे ठरणार नाही. भारत आणि चीन यांच्यात व्यापार, तंत्रज्ञान आणि औद्योगिक स्पर्धेच्या क्षेत्रात आधीपासूनच तणावाचे वातावरण असताना भारतीय उत्पादनांवर पुन्हा पाच वर्षांसाठी शुल्क लावण्याचा निर्णय निश्चितच महत्त्वाचा आहे.

ऑप्टिकल फायबर हे दूरसंचार, इंटरनेट, माहिती तंत्रज्ञान आणि डिजिटल पायाभूत सुविधांसाठी अत्यंत महत्त्वाचे उत्पादन आहे. त्यामुळे या क्षेत्रातील व्यापार निर्बंधांचा परिणाम केवळ कंपन्यांपुरता मर्यादित राहत नाही; त्याचा संबंध डिजिटल अर्थव्यवस्था आणि दूरसंचार क्षेत्राच्या विस्ताराशीही जोडला जातो. चीनने आपल्या निर्णयाचे समर्थन करताना देशांतर्गत उद्योगाच्या संरक्षणाचा मुद्दा पुढे केला आहे. मात्र भारतासाठी प्रश्न असा आहे की भारतीय कंपन्यांना चीनच्या बाजारपेठेत समान संधी मिळत आहेत का?

एअर इंडियाचा मोठा निर्णय; आता प्रत्येक पायलटची प्रतिबंधित पदार्थांसाठी तपासणी

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

नागपूर । प्रतिनिधी

फुकेत-दिल्ली विमानातील गंभीर घटनेनंतर एअर इंडियाने पायलटच्या सुरक्षाविषयक तपासणीवर कठोर पाऊल उचलले आहे. आता १३ ऑगस्टपासून एअर इंडियाच्या सर्व पायलटची प्रतिबंधित पदार्थ आणि विशिष्ट औषधांसाठी सक्तीची तपासणी केली जाणार आहे.

यापूर्वी पायलटची तपासणी यादृच्छिक पद्धतीने केली जात होती. मात्र आता ही व्यवस्था बदलून प्रत्येक पायलटची तपासणी करण्याचा निर्णय घेण्यात आला आहे. प्रशिक्षणाच्या वेळी गुरुग्राम येथील एअर इंडियाच्या प्रशिक्षण केंद्रात किंवा विमान उड्डाणानंतर विमानतळावर अथवा संबंधित तळांवर ही तपासणी होणार आहे.

हा निर्णय गेल्या आठवड्यातील फुकेत-दिल्ली मार्गावरील एआय २८७९ विमानाच्या घटनेनंतर घेण्यात आला आहे. या विमानाला अचानक काही काळ उंची गमवावी लागली होती. त्यानंतर अनेक तांत्रिक अडचणी निर्माण झाल्या आणि विमानातील २४ जण जखमी झाले. या घटनेत विमानाच्या प्रमुख पायलटची गांजासाठी करण्यात आलेली तपासणी सकारात्मक आल्याची माहिती समोर आली आहे.

या पार्श्वभूमीवर एअर इंडियाचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी कॅम्पबेल विल्सन यांनी नियमांचे उल्लंघन करणाऱ्या कर्मचाऱ्यांबद्दल तीव्र नाराजी व्यक्त केली असून, नियम मोडणाऱ्यांवर कठोर परिणाम भोगावे लागतील, असा इशारा दिला आहे.

मात्र या निर्णयासोबत एक महत्त्वाचा प्रश्नही उपस्थित होतो विमान प्रवाशांच्या सुरक्षेशी संबंधित असताना पायलटची सक्तीची तपासणी यापूर्वी नियमितपणे का केली जात नव्हती?

अपघात किंवा गंभीर घटना घडल्यानंतर नियम अधिक कडक करण्यापेक्षा सुरक्षेची व्यवस्था आधीपासूनच कठोर असणे अपेक्षित आहे. कारण विमानाच्या कॉकपिटमध्ये नियमभंगाची किंमत केवळ नोकरीवर कारवाई इतकी मर्यादित नसते; त्याची किंमत शेकडो प्रवाशांच्या जीवाशी जोडलेली असते. एअर इंडियाचा हा निर्णय स्वागतार्ह आहे; पण खरी कसोटी आता अंमलबजावणीची आहे.

ट्रान्सजेंडर हक्कांवरील नव्या कायद्याला विरोध करा; रेणुका चौधरींची तेलंगणा सरकारकडे मागणी

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

नवी दिल्ली : वृत्तसंस्था

ट्रान्सजेंडर व्यक्तींच्या लिंग ओळख स्वनिर्धारणाच्या अधिकारावर मर्यादा आणणाऱ्या नव्या कायद्याविरोधात आता सर्वोच्च न्यायालयात राज्य सरकारने भूमिका मांडावी, अशी मागणी काँग्रेसच्या राज्यसभा खासदार रेणुका चौधरी यांनी तेलंगणाचे मुख्यमंत्री रेवंत रेड्डी यांच्याकडे केली आहे. हा मुद्दा केवळ राजकीय मतभेदाचा नसून घटनात्मक अधिकार, व्यक्तिस्वातंत्र्य आणि मानवी प्रतिष्ठेचा प्रश्न असल्याचे या भूमिकेतून स्पष्ट होत आहे.

चौधरी यांनी मुख्यमंत्री रेवंत रेड्डी यांना पत्र लिहून तेलंगणा सरकारने नव्या कायद्याचा राज्यावर होणारा प्रशासकीय, आर्थिक आणि अंमलबजावणीशी संबंधित परिणाम काळजीपूर्वक तपासावा आणि सर्वोच्च न्यायालयात या कायद्याला आव्हान देणाऱ्या याचिकांना पाठिंबा द्यावा, अशी मागणी केली आहे.

या वर्षी मार्चमध्ये संसदेत मंजूर झालेल्या या कायद्यात ट्रान्सजेंडर व्यक्तींना स्वतःची लिंग ओळख स्वतः निश्चित करण्याच्या पूर्वीच्या अधिकारावर मर्यादा आणण्यात आल्याचा आरोप आहे. त्याऐवजी लिंग ओळख निश्चित करण्यासाठी वैद्यकीय प्रमाणपत्राची आवश्यकता निर्माण करण्यात आली आहे.

या तरतुदींविरोधात देशभरातील ट्रान्सजेंडर समुदायाने तीव्र आंदोलन केले. सरकारच्या राष्ट्रीय ट्रान्सजेंडर परिषदेत नियुक्त करण्यात आलेल्या काही सदस्यांनीही या बदलांचा निषेध करत राजीनामे दिल्याचे समोर आले.

येथे मूलभूत प्रश्न उपस्थित होतो एखाद्या व्यक्तीची ओळख ठरवण्याचा अधिकार त्या व्यक्तीचा की सरकारी यंत्रणेचा? वैद्यकीय प्रमाणपत्राच्या नावाखाली एखाद्या व्यक्तीच्या स्वतःच्या ओळखीवर सरकारी शिक्का आवश्यक करणे म्हणजे व्यक्तिस्वातंत्र्यावर अनावश्यक नियंत्रण तर नाही ना?

रेणुका चौधरी यांची मागणी त्यामुळे महत्त्वाची ठरते. कारण कायदा संसदेत मंजूर झाला असला तरी त्याची घटनात्मकता अंतिमतः न्यायालयाच्या कसोटीवर तपासली जाऊ शकते.

ट्रान्सजेंडर व्यक्तींच्या अधिकारांचा प्रश्न हा केवळ एका समुदायाचा प्रश्न नाही; तो भारताच्या संविधानाने दिलेल्या समानता, प्रतिष्ठा आणि व्यक्तिस्वातंत्र्याच्या आश्वासनाची परीक्षा आहे.

तमिळनाडूने १.५८ अब्ज डॉलरची गुंतवणूक खेचली; १६ परदेशी प्रकल्पांतून मोठ्या रोजगाराची संधी

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

नवी दिल्ली । प्रतिनिधी

भारताच्या औद्योगिक नकाशावर तमिळनाडूने पुन्हा एकदा आपली ताकद दाखवली आहे. परदेशी गुंतवणूकदारांकडून १५०.५ अब्ज रुपये म्हणजेच सुमारे १.५८ अब्ज डॉलरच्या १६ नव्या प्रकल्पांसाठी तमिळनाडू सरकारने करार केले आहेत. फ्रान्सची सेंट-गोबेन आणि अमेरिकेची सर्व्हर उत्पादक कंपनी सुपर मायक्रो कॉम्प्युटरसारख्या मोठ्या कंपन्यांचा या गुंतवणुकीत समावेश आहे.

गुरुवारी तमिळनाडू सरकारने विविध क्षेत्रांमध्ये एकूण ६७४.५२ अब्ज रुपयांचे ९७ गुंतवणूक करार केले. या प्रकल्पांमधून एक लाखांहून अधिक रोजगार निर्माण होण्याची अपेक्षा आहे. यामध्ये परदेशी कंपन्यांसोबत भारतीय उद्योगांची गुंतवणूक आणि आधीपासून कार्यरत असलेल्या उद्योगांच्या विस्ताराचाही समावेश आहे.

मात्र या आकड्यांकडे केवळ मोठी गुंतवणूक म्हणून पाहून थांबणे पुरेसे नाही. गुंतवणुकीचे करार म्हणजे प्रत्यक्ष कारखाने उभे राहिले असे नसते आणि करार म्हणजे रोजगाराची हमीही नसते. त्यामुळे आता तमिळनाडू सरकारसमोर खरी कसोटी आहे ती म्हणजे या घोषणांचे प्रत्यक्ष प्रकल्पांमध्ये आणि रोजगारामध्ये रूपांतर करण्याची.

विशेषतः सेंट-गोबेन आणि सुपर मायक्रो कॉम्प्युटरसारख्या जागतिक कंपन्यांची उपस्थिती तमिळनाडूच्या औद्योगिक वातावरणाबद्दल सकारात्मक संदेश देणारी आहे. उत्पादन, तंत्रज्ञान, सर्व्हर आणि आधुनिक औद्योगिक क्षेत्रांमध्ये राज्याला आपली भूमिका आणखी मजबूत करण्याची संधी मिळू शकते.

भारतामध्ये परदेशी गुंतवणुकीसाठी राज्यांमध्ये स्पर्धा वाढत असताना तमिळनाडूने पुन्हा एकदा मोठ्या प्रकल्पांना आकर्षित केले आहे. मात्र गुंतवणुकीचे आकडे मथळे बनवतात; खरी प्रगती रोजगार, उत्पादन आणि स्थानिक अर्थव्यवस्थेवर होणाऱ्या परिणामातून दिसते. आता तमिळनाडूने केलेल्या या ९७ करारांचे प्रत्यक्षात किती प्रकल्प उभे राहतात आणि एक लाखांहून अधिक रोजगाराच्या अपेक्षेपैकी प्रत्यक्षात किती रोजगार निर्माण होतात, याकडे देशाचे लक्ष असेल.

लाल किल्ल्यावर यंदा 'वंदे मातरम्'चा गजर; स्वातंत्र्यदिनाच्या केंद्रस्थानी युवा शक्ती

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

नवी दिल्ली । प्रतिनिधी

यंदाचा स्वातंत्र्यदिन केवळ ध्वजारोहण आणि संचलनापुरता मर्यादित राहणार नाही. १५ ऑगस्टला लाल किल्ल्यावर होणाऱ्या ८०व्या स्वातंत्र्यदिन सोहळ्यात 'वंदे मातरम्' आणि नव्या पिढीची ऊर्जा केंद्रस्थानी असणार आहे. पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांच्या नेतृत्वाखाली होणाऱ्या या सोहळ्यात राष्ट्रीय गीताला विशेष स्थान देण्यात आले आहे.

'वंदे मातरम्'ला यंदा १५० वर्षे पूर्ण होत आहेत. या पार्श्वभूमीवर लाल किल्ल्यावर प्रथमच या राष्ट्रीय गीताचे सादरीकरण होणार असल्याचे सांगण्यात आले आहे. त्यामुळे यंदाच्या स्वातंत्र्यदिनाच्या कार्यक्रमाला ऐतिहासिक पार्श्वभूमी मिळाली आहे. यंदाच्या कार्यक्रमाचा आणखी एक महत्त्वाचा केंद्रबिंदू म्हणजे तरुणाई आणि युवा शक्ती. देशाच्या विकसित भारताच्या २०४७च्या ध्येयामध्ये तरुण भारतीयांचे योगदान अधोरेखित करण्यावर भर दिला जाणार आहे. म्हणजेच स्वातंत्र्याच्या ८० वर्षांच्या प्रवासाकडे मागे वळून पाहण्यासोबतच पुढील २१ वर्षांत भारताला कुठे घेऊन जायचे, याचाही संदेश या सोहळ्यातून देण्याचा प्रयत्न आहे. मात्र इथे एक महत्त्वाचा प्रश्नही विचारावा लागेल. 'विकसित भारत' हा केवळ घोषणांचा विषय राहणार आहे की तरुणांच्या शिक्षण, रोजगार, कौशल्य आणि संधींच्या प्रश्नांनाही त्यामध्ये समान महत्त्व मिळणार आहे? कारण देशाच्या भविष्याची जबाबदारी तरुणांच्या खांद्यावर टाकताना त्यांच्या वर्तमानातील अडचणींकडे दुर्लक्ष करून चालणार नाही. लाल किल्ल्यावर 'वंदे मातरम्'चा गजर होईल, तर तरुणाईची ऊर्जा देखील देशासमोर मांडली जाईल.

आंदोलनकर्त्यांवर नजर की लोकशाहीवर पहारा? नीट आंदोलनातील चेहरा ओळख तंत्रज्ञानावर सर्वोच्च न्यायालयाचा दणका!

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

नवी दिल्ली / प्रतिनिधी

नीट-यूजी परीक्षेतील प्रश्नपत्रिका गळतीविरोधात विद्यार्थ्यांनी केलेल्या आंदोलनावर झालेल्या पोलिस कारवाईचा वाद अजून शांत झालेला नसतानाच आता या आंदोलनकर्त्यांवर वापरण्यात आलेल्या चेहरा ओळख तंत्रज्ञान आणि कथित गुप्त पाळत ठेवण्याच्या प्रकाराचा मुद्दा थेट सर्वोच्च न्यायालयाच्या दारात पोहोचला आहे. आणि यावेळी प्रश्न फक्त विद्यार्थ्यांचा नाही; प्रश्न आहे लोकशाहीत सरकारविरोधात शांतपणे आंदोलन करणाऱ्या नागरिकांच्या चेहऱ्याचीही सरकारने ओळख पटवून नोंद ठेवायची का?

राज्यसभा खासदार ए. ए. रहीम यांनी सर्वोच्च न्यायालयात याचिका दाखल करत नीट-यूजी प्रश्नपत्रिका गळतीविरोधातील आंदोलनात सहभागी झालेल्या विद्यार्थ्यांवर आणि नागरिकांवर चेहरा ओळख तंत्रज्ञान तसेच इतर व्यापक पाळत ठेवण्याच्या उपायांचा वापर केल्याचा आरोप केला आहे. त्यांचा स्पष्ट दावा आहे की शांततापूर्ण आंदोलन करणाऱ्या नागरिकांवर अशा प्रकारची गुप्त पाळत ठेवणे त्यांच्या घटनात्मक अधिकारांवरच घाला आहे.

आता खरी गंमत इथेच आहे. सरकारकडे आधुनिक तंत्रज्ञान आले की ते नागरिकांच्या सुरक्षेसाठी वापरले जाणार की नागरिकांच्या हालचालींवर नजर ठेवण्यासाठी? एखादा विद्यार्थी रस्त्यावर उभा राहून सरकारला प्रश्न विचारतो, म्हणून त्याचा चेहरा टिपायचा? आंदोलनात सहभागी झाला म्हणून त्याची डिजिटल ओळख तयार करायची? मग उद्या सरकारला न पटणाऱ्या प्रत्येक आवाजासाठी 'चेहरा ओळखला गेला लोकशाहीसाठी संशयित' असा डिजिटल शिक्का मारायचा का?

१३ ऑगस्ट २०२६ रोजी भारताचे सरन्यायाधीश सूर्यकांत यांच्या अध्यक्षतेखालील तीन न्यायमूर्तींच्या खंडपीठाने रहीम यांच्या याचिकेकडे गांभीर्याने पाहिले. ज्येष्ठ अधिवक्ता मेनका गुरुस्वामी आणि अधिवक्ता सुभाष चंद्रन यांनी याचिकेतील मुद्दे न्यायालयासमोर मांडले. सर्वोच्च न्यायालयाने ही याचिका नीट-यूजी आंदोलनाशी संबंधित मुख्य याचिकांसोबत जोडण्याचे मान्य केले आहे. या मुख्य प्रकरणांमध्ये विद्यार्थ्यांवर झालेल्या कथित पोलिस कारवाईसह आंदोलनादरम्यान छर्रे झाडणाऱ्या बंदुकांचा वापर झाल्याबाबतही प्रश्न उपस्थित करण्यात आले आहेत.

म्हणजेच आता प्रकरण केवळ प्रश्नपत्रिका गळती झाली की नाही, एवढ्यावर राहिलेले नाही. प्रश्न पुढचा आहे त्या प्रश्नपत्रिका गळतीविरोधात आवाज उठवणाऱ्या विद्यार्थ्यांशी राज्याने कसे वागले? आंदोलन दडपण्यासाठी पोलिसी शक्ती वापरणे आणि त्यानंतर आंदोलनकर्त्यांची डिजिटल ओळख तयार करणे, या दोन्ही गोष्टी लोकशाहीच्या चौकटीत कितपत बसतात, याची कसोटी आता न्यायालयासमोर आहे.

कारण चेहरा ओळख तंत्रज्ञान ही साधी दृश्य नोंद करणारी यंत्रणा नाही. चेहरा ओळखण्याच्या तंत्रज्ञानातून एखाद्या व्यक्तीची ओळख पटवता येते, तिच्या हालचालींचा मागोवा घेण्याची क्षमता निर्माण होऊ शकते आणि मोठ्या प्रमाणावर माहिती गोळा केली जाऊ शकते. त्यामुळे प्रश्न केवळ माहिती गोळा केली का? एवढाच नाही; तर ती माहिती कोणासाठी, किती काळ आणि कोणत्या कायदेशीर अधिकाराने वापरली? हा देखील आहे.

लोकशाहीत सरकारला नागरिकांवर नजर ठेवण्याचा अधिकार आहे, पण नागरिकांना सरकारवर नजर ठेवण्याचा अधिकार नाही का? आंदोलन करणारा विद्यार्थी हा देशद्रोही नसतो. सरकारच्या धोरणावर प्रश्न विचारणारा नागरिक हा शत्रू नसतो. आणि सर्वात महत्त्वाचे म्हणजे लोकशाहीत सरकारला प्रश्न विचारण्यापूर्वी नागरिकाने आपला चेहरा लपवण्याची वेळ आली, तर त्या लोकशाहीच्या आरशात नेमके कोणाचे प्रतिबिंब दिसते?

नीट आंदोलनाच्या पार्श्वभूमीवर सर्वोच्च न्यायालयासमोर आता हा अत्यंत महत्त्वाचा घटनात्मक प्रश्न उभा राहिला आहे. सुरक्षेच्या नावाखाली पाळत किती? आणि पाळत ठेवण्याच्या नावाखाली नागरिकांच्या स्वातंत्र्यावर किती नियंत्रण? कारण आज चेहरा टिपला जातोय एका आंदोलनकर्त्याचा. उद्या कदाचित तो चेहरा तुमचा किंवा माझा असू शकतो. लोकशाहीमध्ये प्रश्न विचारण्याची शिक्षा जर डिजिटल पाळत ठेवणे असेल, तर धोका फक्त आंदोलनकर्त्यांना नाही धोका लोकशाहीच्या स्वातंत्र्यालाच आहे.